

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
FOLYÓIRATA

XLVII. ÉVFOLYAM
9. SZÁM

BUDAPEST, 1934.
NOVEMBER

SZERKESZTŐSÉG,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény küldendő:
Budapest,
VII. ker., Korong-utca 34.
Telefon: 97-1-85.
Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:
KISS JÓZSEF

Tagsági v. előfizetési díj évenként 8 P.
Az egyesülettel és a lappal kapcsolatos minden befizetés 48.627. sz. csekk-lapon történhet. (A csekk számla tulajdonosa: Tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesülete). Reklamációk Pócza József pénztáros címére Budapest, V., Báthory-u. 12. IV. e. küldendők.
HIRDETÉSEK MEGEGYZÉS SZERINT

A gyakorló-iskolai tanító szerepe és helyzete a tanítóképzés szolgálatában.

— Az októberi taggyűlésen tartott előadás. —

A Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1934. május hó 9-én tartott XXIV. rendes közgyűlésén egyesületünk elnöke: Frank Antal dr. elnöki megnyitójában a következőket mondta: „Az Egyesület vezetősége élénk figyelemmel kíséri a tanítóképzés összes kérdéseit és minden időben törekszik megtenni azokat a lépéseket, amelyek szükségesek, hogy a tanítóképzés minél tökéletesebb legyen. Minden kérdés, amely megvalósítható és megvalósítva a tanítóképzés ügyét előbbre viheti, időszerű kérdés. Különösen időszerűnek tartom azt a kérdést, hogy a gyakorló-iskolai tanítói állás kívánatosabbá tétessék. Az a tény, hogy a gyakorló-iskolai tanítói vizsgálatra aránylag nagyon kevesen jelentkeznek, mutatja, hogy ez az állás nem olyan kívánatos, mint amilyennek lennie kellene. Ha nem kapunk a jövőben olyan kiváló gyakorló-iskolai kartársakat, mint amilyenek a múltban voltak és a jelenben vannak, akkor a tanítóképzés süllyedni fog.”

Egyesületünk elnökének fenti kijelentései rávilágítottak a tanítóképzés egy olyan kérdésére, amely évtizedek óta vajudik s nem-hogy megnyugtató megoldás felé haladna, hanem ellenkezőleg évről-évre mind nagyobb arányokban rosszabbodik, sokkal nagyobb arányokban, mint más státus hasonló kérdése. Ebben rejlik a magyarázata annak, hogy amíg más állásra a pályázók százai és ezrei törtetnek, addig gyakorló-iskolai tanítói állásra alig akad pályázó. Pedig a gyakorló-iskolai tanítók helyzetének kérdése nem csupán a gyakorló-iskolai tanítói státus tagjainak kérdése, hanem a tanítóképzés, sőt azon túl: az egész népoktatás egyetemes érdekeinek kérdése, mert amilyen a tanító, olyan az iskola, amilyen a tanítóképzés, olyan a tanító. S hogy ennek a tanítónak a képzésében milyen

szerepet játszik a gyakorló-iskolai tanító, az abból a viszonyból adódik, amelyben a gyakorló-iskolai tanító a tanítóképző-intézettel van.

I. Ezt a viszonyt — tehát a gyakorló-iskolai tanító munkakörét és elfoglaltságát — a Rendtartási Szabályzat s a Tanterv és Utasítás körvonalazzák a következőkben.

A Rendtartási Szabályzat 132. §-a szerint: „A tanító(nő)képző-intézet szerves része a gyakorló-iskola.” A Tanterv és Utasítás általános részének 4. pontja szerint pedig: „A tanítóképző-intézet a tanítói hivatásra előkészítő szakiskola, ezért tantervében minden tárgy a tanítói hivatásra való kiképzést szolgálja. A tanítás gerincét a pedagógiai tárgyak alkotják.” A tanítóképző-intézeti tanítás jellegét és módszerét illetően pedig (16. pont) úgy rendelkezik, hogy „a pedagógiának a közismereti tárgyakban elért eredményeken kell felépülnie és a pedagógiának kell a tanítóképző-intézeti oktatás tengelyének lennie. A pedagógia elméletéhez csatlakozik a gyakorlati kiképzés, melynek szintere a gyakorló-iskola. A gyakorló-iskolának jó népiskolának kell lennie. A tanítónövendékek az elméleti pedagógiai tanulmányokkal kapcsolatban eszményt alkotnak maguknak a népiskoláról: a gyakorló-iskolának ugyanezen eszmény felé kell törekednie. Meg kell valósítania mindazt, mit a tanítónövendék a közműveltségi tárgyak tanulása közben a módszer szempontjából elsajátíthatott és meg kell valósítania mindazt, mit a növendék az elméleti pedagógiában mint megvalósítható értéket megismert.”

Majd a gyakorlati kiképzés tényezőit sorolja fel a Tanterv és Utasítás s itt: a gyakorló-iskolai nevelési és tanítási eljárást teljesen egysorba helyezi a tanítóképző-intézeti neveléssel és a közműveltségi tárgyak tanításával, sőt az elméleti pedagógiában megismert eszményekkel és valóságokkal is. (17. §.) Általában a gyakorlati kiképzésre szánt órákon a IV. o.-ban a pedagógia tanára és a gyakorló-iskolai tanító, az V. o.-ban még a közműveltségi tárgyak tanára is közösen végzik a mintatanításnak elemzését, a tanításokra való előkészítést és a próbatanítások megbeszélését.

Végül a hospitálásokat illetően a Tanterv és Utasítás úgy intézkedik (18. §.), hogy azokat a növendékek a pedagógia tanárának és a gyakorló-iskolai tanítónak utasításai szerint végzik. A gyakorló-iskolai tanítóra itt még az a külön feladat is hárul, hogy: „egy-egy arra alkalmas lecke feldolgozása alkalmával előre közli a hospitáló növendékekkel, hogy mi a célja és hogyan akarja azt megvalósítani, hogy a jelöltek így irányított figyelemmel szemléljék a népiskola munkáját.” Majd az így meghallgatott tanítás vázlata, vagy tervezete alapján a gyakorló-iskolai tanító újból eszmecserét folytat a növendékekkel.

Még külön ki kell emelnünk az Utasítás részletes részéből (III.) a nevelési és tanítási gyakorlatok célját, amely az, hogy: „a növendékek az elméletben tanult nevelési és tanítási eljárást a gyakorló-iskolában valóban szemlélhessék, ebben gyakorlatot szerezzenek és gyakorlat közben elméleti ismereteiket mélyítsék, tudatossá tegyék

és a továbbtanuláshoz indítékot nyerjenek." Ugyancsak az Utasítás részletes része szerint a nevelési és tanítási gyakorlatok anyaga: a) tapasztalatok gyűjtése hospitálás közben, b) a gyakorló-iskola nevelői és tanítói eljárásának szemlélete, elemzése, rendszerének megállapítása, előkészülés bizonyos nevelői és tanítói feladatra, ennek gyakorlati megvalósítása és a megvalósítás módjának megbeszélése, c) a hospitálás és a gyakorlatok közben gyűjtött tapasztalatok rendszeres összefoglalása a gyermek alaposabb megismerése céljából.

A Tanterv és Utasítás fenti általános intézkedésein kívül még számos olyan részletet idézhetnénk, amelyek mind azt mutatják, hogy a gyakorló-iskola a tanítóképző-intézetnek csakugyan szerves része s hogy ennek a gyakorló-iskolának tanítója a tanítóképzés szolgálatában fontos szerepet játszik. E részletintézkedések további idézését azonban fölöslegesnek véljük, mert hiszen az eddig elmondottakból is kiviláglik, hogy a tanítóképzés ügyének milyen érdekszálai fűződnek a gyakorló-iskolához s hogy milyen kívánalmakat kell kielégítenie személyileg a gyakorló-iskola tanítójának akkor, amikor egyfelől ama „eszmények” felé viszi a gyakorló-iskolát, amelyeket a tanítónövendékek az elméleti pedagógiai tanulmányaikkal kapcsolatban maguknak a népiskoláról alkottak s amidőn másfelől meg kell valósítania mindazt, amit a növendékek a közműveltségi tárgyak tanulása közben a módszer szempontjából elsajátíthattak s amit az elméleti pedagógiában mint megvalósítható értékeket megismertek.

E szerint tehát a gyakorló-iskolai tanító munkája és elfoglaltsága kettős irányú: a) a gyakorló-iskolát kell a „jó népiskola” színvonalán tartania s b) a tanítónövendékeket kell az elméleti pedagógiai tanulmányaik alapján a gyakorlati pedagógia útjaira vezetnie. Hogy e kettős irányú munka közül melyik a nehezebb, bajosan lehetne eldönteni. E kettős irányú munkáról csak az alkothat magának helyes fogalmat, aki értékelni tudja egy hivatását átérző, lelkiismeretesen, becsületesen dolgozó, bármilyen népiskolában működő tanító munkáját. Kétségtelen tény, hogy az így dolgozó tanító munkájához egész ember kell, az egész embernek minden energiája, minden lelkesedése, minden ideje. Mennyivel több energia, lelkesedés, idő kell akkor a gyakorló-iskolai tanítói hivatás betöltéséhez, amikor a gyakorló-iskolai tanító kezében a munkásságával eszmények felé törő gyakorló-iskola lényegében csak eszköz arra, hogy ezzel a gyakorló-iskolával óráról-órára, az egész éven át állandóan és mindig demonstrálja a tanítónövendék előtt ama pedagógiai, didaktikai, metodikai elveket, amelyeket a tanítóképző-intézet egész tanári kara a közismereti tárgyakban elért eredményeken felépített.

A gyakorló-iskolai tanítói hivatás betöltéséhez tehát távolról sem elegendő az a heti 30 óra, amit részére a Rt. Sz. 76. §-a előír. E hivatás betöltéséhez a napi 5 órán, illetve 8—10 félórán felül még naponta legkevesebb 2—2 $\frac{1}{2}$ órát kell fordítania a másnapi tanításainak előkészületeire s így is csak alig 10—15 perc jut 1—1 félóra

tanítására. És hol van még a gyakorló-iskolai tanulók dolgozatainak javítása (hetenként 38—40 dolgozat), a tanítónövendékek tanítási tervezeteinek, hospitálási naplóinak (hetenként 16 dolgozat) javítása, átnézése, a gyakorló-iskolai adminisztrációs teendők végzése, a gyakorló-tanítások tételeinek nagy körütekintést kívánó összeállítása, ezekkel kapcsolatosan a mintatanításaira való előkészületei, a tanári gyűlések, a szülői értekezletek és hol van még a múlhatatlanul szükséges szakirodalom olvasása?

Minderre azt mondhatná valaki, hogy más tanítónak is elő kell készülnie a tanításaira, más tanítónak is kell dolgozatokat javítania, a szakirodalmat olvasnia, a gyakorló-iskolai tanítónak tehát csak a tanítóképzővel kapcsolatos munkái jelentenek többlet elfoglaltságot, azért pedig ott van az ellenszolgáltatás, hogy a gyakorló-iskolai tanító a VII. fizetési osztályba előbb és feltétlenül bejut. Ez az ellenvetés igaz, de ezt csak az teheti meg, aki nem tudja azt, hogy a tanítóképző-intézetek Rendtartási Szabályzatából, Tantervéből és Utasításából fentebb idézett intézkedések holtnak látszó betűi mit jelentenek az élő tanítóképzés szervezetében megelevenedve, mit jelent a tanítóképzés keretében a gyakorló-iskola s mindkettőben a gyakorló-iskolai tanító munkája.

Mit jelent pl. az Utasításnak az az intézkedése, hogy a III., IV., V. éves növendékek a gyakorló-iskolában rendszeresen hospitálnak? Mit jelent ez az intézkedés a) a hospitáló növendékekre, b) a gyakorló-iskola tanítójára, c) a tanítóképzés egyetemére? Ilyenkor a növendék a gyakorló-iskolának és tanítójának hatása alá kerül. Ezeken a hospitálásokon látja a tanítónövendék az iskolai élet ezer és ezer szálából összeszőtt egészének egy-egy töredékét, de mégis kisebb egészét. Ha ezek a töredékek csak kis hányadai is az iskola egész évi munkájának, mindamellett kétségtelen, hogy az élmények, hatások, sőt tapasztalatok egész sorával gazdagítják az ifjú növendékek lelkét. Mit jelentenek a hospitálások a gyakorló-iskolai tanítóra nézve? Azt, hogy attól a perctől kezdve, amint a hospitáló növendékek a gyakorló-iskolába belépnek, a gyakorló-iskolai tanító minden ténykedése lényegében a hospitáló növendékeknek szól. Nekik tanít, nekik nevel, fegyelmez, dicsér, dorgál, adminisztrál, stb. És lényegben a hospitáló növendékek miatt kell módszeres eljárásban az előkészítéstől a begyakorlásig, nevelői, fegyelmezési eljárásában a szmpillantástól a dorgálásig, a csendesfoglalkozások, házi-feladatok és leckék kiadásától azok számonkéréséig s általában egész lelki habitusától a külső megjelenéséig olyannak lennie, hogy a növendékek — bármely vonatkozásban is — ne csak ellentétet ne lássanak elméleti tanulmányaik s a gyakorló-iskolai tanító ténykedései között, hanem észrevegység, meglássák azokat az utakat, amelyek az elméleti megállapításoktól a gyakorlati megvalósítás módjaihoz vezetnek. Végül mit jelentenek a hospitálások a tanítóképzés ügyére? Erre a kérdésre azoknak az emlékképeknek az összegyűjtésével lehetne megfelelni, amely minden tanító lelkében él abból az időből, amikor pályájának gyermekcipőit hordta s amely időben a volt gya-

korló-iskolai tanítója kitörölhetetlen nyomokat vésett a lelkébe egész pályafutása idejére.

A gyakorló-iskolai tanító másirányú, de ugyanazt a célt szolgáló ténykedése a tanítóképzés szolgálatában: a mintatanítások tartása. A gyakorló-iskolai tanító ezirányú szerepét hűen jellemezte Mácsay Károly a Magyar Tanítóképző 1934. évi 1—2. számában, ahol többek között a következőket mondja.

„A mintatanításokkal kapcsolódik be a gyakorlati kiképzés munkájába a gyakorló-iskolai tanító nevelő személyiségének problémája. A tanítóképzésnek jó népiskolai tanítólelkeket nevelő munkájában rendkívül fontos alakító tényező az igazi tanítóképző-intézeti tanító. Nem elég a jó szaktanár, nem elég a jó pedagógia-tanár, nem elég a módszertani elmélet pontos tudása se, ezeken felül kell még az a magasabb színvonalon álló, szinte ideális mintái mintakép is, aki az elméleti elveket megtestesíteni tudja, aki a módszeres elveket az iskola levegőjében mintaszerűen tudja bemutatni, aki szinte művésze a népiskolai tanításnak.” „Növendékeink elhagyják az intézetet, kilépnek az életbe, a szakirodalomban olvasnak jó tanításokat, de élő, eleven bemutató tanítást kevesebbet láthatnak. Tér és idő távolsága ékelődik a nevelő-intézet és a végzett tanítványok közé, de mindennapi gyakorlati munkájában — talán önkénytelenül is — ott lebeg előtte egy vezető szellem: Hogy is tanította ezt az én gyakorló-iskolai tanítóm? És az ilyen jó tanító — akit tévesen tartanának némelyek a munkában a kisebbnek, mert az teljesen egyenrangú tényező — tovább él és tovább nő, hat és alakít. Szelleme és módszeres eljárásának hatása annyi iskolába oszlik széjjel, ahány tanítvány vitte magával ideális iskolai munkájának továbbható szuggesztív képét. A gyakorlati kiképzést jól előkészítheti a jó tanítóképző tanár, vezetheti egy jó pedagógia tanár, de a mozgató lélek ebben a munkában a gyakorló-iskola nevelés-tanítási szelleme. Ezt pedig csak a jó gyakorló-iskolai tanító adhatja. A mintatanítást, mint a tárgy feldolgozásának típusát, állandóan szem előtt kell tartanunk s a tanítást követő megbeszélésen azt elvi szempontból újra rekonstruáljuk s a gyermekek aktív bekapcsolódása szempontjából az előre eltervezett és a tényleg bemutatott tanítást párhuzamba állítjuk”

Végül lássuk, mit jelent a gyakorló-iskolai tanító szerepe a nevelési és tanítási gyakorlatok terén, amely gyakorlatok — az Utasítás szerint — a pedagógia elméletéhez csatlakoznak s amely pedagógiának „a tanítóképző-intézeti oktatás tengelyének kell lennie”?

Előjáróban itt is meg kell említenünk, hogy e gyakorlatokra a tanítóképző-intézeti Tanterv a IV. évfolyamra heti 2, az V-re pedig heti 7 órát ír elő. E 9 órából 8 a gyakorló-iskolai tanító közreműködésével tartatik, ami azt jelenti, hogy e két évfolyam évi kb. 240 órának mind célját, mind anyagát kizárólag a gyakorló-iskola adja olyképen, hogy a növendékek az elméletben tanult nevelési és tanítási eljárást a gyakorló-iskolában szemlélik (hospitálások, mintatanítások alkalmával), a gyakorló-iskola nevelői és tanítói eljárását elemzik s előkészülnek bizonyos nevelői és tanítói feladatra s megbeszélnek ennek gyakorlati megvalósítási módját.

Mindennek első lépése a gyakorló-iskolai tanítónak már fen-

tebb részletezett mintatanítása. Ennek a mintatanításnak az elemzése és megbeszélése alkalmával tanulják meg a IV. éves tanítónövendékek a módszeres eljárás elemeit, az V. évesek pedig — ugyancsak e mintatanítások alapján — átismétlik és új szempontok szerint rendszerbe foglalják az elméleti pedagógiai ismereteket, különösen a részletes módszertanból tanultakat. A következő lépés a mintatanításhoz hasonló tétel előkészítése, amely előkészítésen az illető közműveltségi tárgy tanára főként az anyag helyessége és az alkalmazandó szemléltetési eszközök és kísérletek szempontjából szól a tárgyhoz, a gyakorló-iskolai tanító pedig, aki az előkészítések mindenikén jelen van, elmondja a kijelölt tétel tanítására vonatkozó tapasztalatait, mik a tétel előzményei, milyen terjedelmű legyen a tétel köre, mely tárgyakkal konceltrálható, micsoda más lecke-két készít elő a tétel, a gyermek egyénisége mennyiben veendő figyelembe, stb. Majd a próbatanítások megbeszélésén is mindenkor résztvesz a gyakorló-iskolai tanító s itt további különös feladata, hogy az általános didaktikai feladatoknak érvényt szerezzen s az egyes tárgyak oktatási technikájának kialakulását elősegítse.

A gyakorlati kiképzés keretében — az Utasítás szerint — további teendője még a gyakorló-iskolai tanítónak, hogy közreműköd-jék ő is abban, hogy a növendékek a fontosabb tanítási eszközöket megismerjék, megtanulják azok használatát, meg tudják ítélni, mely eszközök készíthetők házilag és melyeket érdemes vásárolni. Hospitálásaik alkalmával gyakorolják a növendékek magukat a népiskolai írásbeli dolgozatok javításában és megítélésében; szerezzenek bepil-lantást a népiskolai ifjúsági könyvtárba és vegyenek részt annak ke-zelésében; tudjanak bármelyik osztálynak csendes foglalkozást ki-jelölni. Végül ugyancsak a gyakorló kiképzés keretében szolgálja még a gyakorló-iskolai tanító a továbbképzés és a népművelés ér-dekeit is akkor, amikor a továbbképző iskolát esetleg analfabéta, vagy elemi ismeretterjesztő tanfolyamok vezetését vállalja s amelyeken a növendékek is rendszeresen hospitálnak és tanítanak, a gyakorló-iskolai tanító útmutatásai alapján.

II. Eddig a gyakorló-iskolai tanítónak ama teendőit mondtuk el, amelyeket a paragrafusok írnak elő részére s még nem szóltunk arról, hogyan és milyen körülmények között kell a gyakorló-iskolai tanítónak e köteleességek mindenikét teljesítenie?

Lássuk először is a szorosan vett gyakorló-iskolai teendőit. Természetes dolog pl., hogy minden iskolának legyen az egész évre előre megállapított órarendje, aminek segítségével a tanító óráról-órára, naponként és hetenként következő ritmikus egymásutánban tudja fel-dolgozni a tanmenetében részletezett 1—1 évi tantervi anyagot. Az órarend tehát minden tanító munkáját és annak rendszerességét elő-segíti, megkönnyíti. A gyakorló-iskolai tanító munkáját már az óra-rend is nemhogy megkönnyítené, de egyenesen nehezebbé teszi és naponként végzendő külön munkával terheli meg. A gyakorló-iskola órarendjét ugyanis át meg átszövik a tanítóképzés érdekei. Képzel-jünk csak magunk elé pl. egy III—VI. tagozatú gyakorló-iskolai óra-

rendet, amelyben szerdán $9\frac{1}{2}$ 10-ig a III. o.-nak számolás, $\frac{1}{2}$ 10—10-ig a IV. o.-nak földrajz, pénteken pedig $9\frac{1}{2}$ 10-ig a III. o.-nak számolás, $\frac{1}{2}$ 10—10-ig a IV.-nek is számolás van beiktatva. A tanítónövendékek gyakorlati kiképzési rendje szerint azonban szerdán $9\frac{1}{2}$ 10-ig az V—VI. o.-ban történelmet, $\frac{1}{2}$ 10—10-ig a III. o.-ban fogalmazást, pénteken pedig $9\frac{1}{2}$ 10-ig az V—VI. o.-ban mértant, $\frac{1}{2}$ 10—10-ig a III—VI. o.-ban kézimunkát fog tanítani 1—1 növendék. E négy félórai növendéktanítás nemcsak az említett két napnak, de természetszerűleg az egész hétnak az órarendjét felforgatja, mert pl. szerdán 8—9-ig már az V—VI. o. történelem órája sem tartható meg, mikor $9\frac{1}{2}$ 10-ig ugyanebben az osztályban egy növendék fog ugyancsak történelmet tanítani, meg egyébként sem lenne helyes, ha egy osztályra egymást követőleg 1 és félórai közvetlen foglalkozás esnék. De nem tartható meg ezen a napon pl. 12—1-ig az órarend szerinti kézimunka óra sem, mert hiszen pénteken $\frac{1}{2}$ 10—10-ig gyakorlati tanítás lesz e tárgyból. És így következik és folyik az egyik változásból a másik, hétről-hétre, hónapról-hónapra, az egész éven át, ami csak ritka esetben oldható meg egyszerű óracsere útján. Ez állandó órarendi változáshoz járul még ugyancsak a gyakorlati tanításokkal kapcsolatosan az a nehézség is, hogy a 6 hétre előre megállapított 20—24 gyakorlati tanítási tétel sikeres tanításához megkívánt megfelelő előzményekről és kapcsolatokról is gondoskodjék a gyakorló-iskolai tanító, ami — természetszerűleg — sohasem történhetik rögtönözve, vagy ötletszerűen. Ebbe a munkába még csak belegyakorlódni sem lehet, mert ezt esetről-esetre a sorra kerülő gyakorlati tanítási tétel természete és tárgya szabja meg. Ez a munka csakis előrelátó körültekintéssel, kellő megfontolással, lelkiismeretes előkészítéssel oldható meg.

Ezeknek a kérdéseknek érintésével csupán arra akartam rámutatni, hogy a gyakorló-iskolai tanítónak, mielőtt a másnapi óráira való előkészülethez fogna, milyen előrelátó és sokféle megfontolással kell eljárnia, hogy a tulajdonképpeni munkájához, az előkészítéshez foghasson. Ez az előkészítés is lényegesen különbözik minden más, bármily lelkiismeretesen dolgozó népiskolai tanító munkájától. Különböznie is kell, mert hiszen a gyakorló-iskolai tanító nemcsak azért tanít, hogy tanítását a gyermekek megértsék, hanem azért, sőt főként azért, mert ott ülnek a hospitáló tanítónövendékek. A gyakorló-iskolai tanító előkészületében tehát lényeges szempont, hogy bármely didaktikai egységet úgy tanítson, hogy tanításában a hospitáló növendékek mennél több olyan elméleti, vagy gyakorlati elvet ismerjenek fel, amiről már tanultak, hallottak, esetleg a figyelem felhívása után olyant is, melyről csak ezután fognak tanulni.

A gyakorló-iskolai tanító tanítói munkájának körülményei még más tekintetben is különböznek minden más tanítással foglalkozó egyén munkájának körülményeitől. Van-e bármelyfokú iskolában tanító, aki akkor, ha a tanításán növendékein kívül bárki más is jelen van, ne kisebb-nagyobb lelki feszültséggel, hévvel, energiával, igyekezettel, szóval másként ne tanítson, mint amikor intim együt-

tesben van az osztályával? Természetes, hogy ez a lelki feszültség nagyobb, ha az a valaki történetesen főigazgató, vagy tanfelügyelő, mintha vendég, vagy hospitáló növendék. Az a tudat azonban, hogy a tanításomnak nemcsak a tartalmát figyelik a tanítványaim, hanem még valaki, vagy valakik a tartalmon kívül — több-kevesebb hozzáértéssel — figyelik a tanításom módszerét, alakját, egész felépítését is — amely tudat ezt a kisebb-nagyobb lelki feszültséget előidézi — egészen azonos akár a fölöttes hatóság, akár a hospitáló növendékek előtt tanítok. Az a körülmény tehát, hogy a gyakorlóiskolai tanító minden szavát, mozdulatát, ténykedését állandóan és mindig figyelik — sok esetben, pl. a mintatanítósokon a tanítónövendékek egész osztálya a szaktanárokkal — teszi a gyakorlóiskolai tanító munkáját a maga nemében egyedülivé, minden más tanítói munkától megkülönböztetetté, ez teszi szükségképpen állandóan mintaszerűvé. Tréfásan, de találóan ezt úgy szokták mondani: „a gyakorlóiskolai tanító mindig „kirakatban” tanít”. Feleslegesnek tartjuk részletesebben bizonyítani azt, hogy ez a munka a gyakorlóiskolai tanító egész életszervezetének és különösen idegrendszerének állandó és nagyobb mérvű igénybevétele jár.

Másik ilyen tehetétele a gyakorlóiskolai tanítónak, a népiskolai tanító munkájával szemben, a gyakorlati kiképzés előkészítési órája. Nincs olyan népiskolai tanító, aki oklevelének megszerzése után 6—8, vagy csak 2—3 év után is megőrizve tartsa mondazokat az ismereteket, amelyeket a tanítóképző-intézetben szerzett. Ez természetes is. Helyét más, sokszor a helyi viszonyoktól, az iskolán kívüli elfoglaltságától függő ismeretek foglalják el. A gyakorlóiskolai tanítónak azonban ez ismeretek nagy részét elfelejtenie nem szabad. Ha egy népiskolai tanító 5—6 év múlva nem tudja elmondani pl. a tananyag kiválasztásának, elrendezésének szempontjait, vagy az ismeretszerzés lélektani menetét, vagy a logikai módszerek szerepét a tanításban, avagy elhomályosult emlékezetében a Jacotot-Vogel módszer, vagy hogy Pestalozzi milyen eljárást követett a számfogalmak kialakításánál, stb., az nem is nagy baj. Sőt az sem hiba, ha mindezt pl. a tanítóképző-intézetet végzett földrajz vagy történelem szaktanára sem tudja, amint hogy nem hiba, ha pl. a magyar nyelv, vagy zene szaktanára nem tudja pontosan elmondani, hogy az ecetes, vagy szeszes erjedés hogyan megy végbe. A gyakorlóiskolai tanítónak azonban tudnia kell a legtöbb tárgynak nemcsak népiskolai anyagát, hanem ezeknek legalább olyan terjedelmét, amint azt a tanítóképző-intézetben tanulta. E sokféle ismeretanyag megtartása azonban nem olyan könnyű dolog. Próbáljunk csak megkérdezni egy 8—10, vagy csak 5—6 éve érettségizett, vagy akár egyetemet végzett egyént, hogy mondja el pl. Ázsia, Afrika, Amerika legnagyobb folyóit, városait, országait, csak azokat, amelyeket a népiskolában is tudniok kell a gyermekeknek. Avagy vállalkoznék-e akármelyik tanítóképzőt végzett tanár arra, hogy a gyakorlóban tartson éneket, tornát, kézimunkát, vagy gazdasági gyakorlatot? Minderre azt lehet mondani, hogy minden ember azokat az ismeret-

teket tartja ébren s gyakorolja, amelyekre szüksége van s hogy a fejlődés egy fokozata a specializálódás. Ez teljesen igaz s rendjén is van. De éppen arra akarunk rámutatni, hogy a gyakorló-iskolai tanítónak milyen sokoldalúan kell az elméleti és gyakorlati ismereteknek legalább azt a körét állandóan ébrentartania magában, amelyet az előkészítési órákon az illető szaktanár és a pedagógia tanára a növendékektől tárgyi szempontból számonkérnek, különben nem tudhatja ezt a szélesebbkörű ismeretanyagot a népiskolában tanítandó szűkebbkörű didaktikai egység köré kristályosítani s azt a módszeres eljárás kívánalmai szerint elrendezni. A gyakorló-iskolai tanítónak az előkészítési órákra tehát külön is elő kell készülnie, mert csakis így tud beleilleszkedni és minden vonatkozásában elegendet tenni ama kívánalmaknak, amelyekkel az előkészítési órák a tanítóképzés érdekeit szolgálják.

III. Az elmondottakban nagy vonásokban vázoltuk a gyakorló-iskolai tanító munkakörét, hivatásának természetét, általában a tanítóképzés érdekeit szolgáló tevékenységét. Vessünk most már egy pillantást azokra az egyénekre, akik a tanítóképzés ügyének ilyen sok kívánalmát hivatottak kielégíteni, akiknek személyiségéhez fűződik a tanítóképzés ügyének fentebb vázolt sok érdekszála. Kik ezek, s milyen helyet foglalnak el a közoktatás, a népoktatás, a tanítóképzés többi munkásai között, melyet a társadalomban, mik azok az ellenszolgáltatások, amelyeket munkájukért kapnak.

A gyakorló-iskolai tanító munkakörét és munkáját sokféleképpen értékelik. Vannak, akik ezt a munkát kisebb értékűnek tartják, sőt hallottunk olyan felfogásról is, hogy a gyakorló-iskolai tanító a pedagógus tanár mellett azt a munkát végzi, amit a tanítóképző-intézetek kertészei a gazdasági szaktanárok mellett végeznek. Viszont vannak olyanok is, akik a gyakorló-iskolai tanító munkáját a tanítóképzés többi tényezőjével teljesen egyenrangúnak tartják. Hogy ki, hogyan értékeli a gyakorló-iskolai tanító munkakörét és munkáját, az kétségtelenül attól függ, hogy milyen szemmel nézi a tanítóképzés ügyének egészét, hogyan fogja fel az Utasítás ama szavait, hogy a tanítóképző-intézetben a tanítás gerincét a pedagógiai tárgyak alkotják s hogy a pedagógiának kell a tanítóképző-intézeti oktatás tengelyének lennie. De értékelje bárki és bárhogyan is a gyakorló-iskolai tanító munkáját, azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy ennek a munkának végzéséhez nemcsak sokoldalú elméleti és gyakorlati szaktudásra, nemcsak napi 8—9 órai időre van szükség, hanem mélyen átértzett lelkiismeretességre, hivatásszeretetre, az egész emberre s annak főként egész lelkületére.

A gyakorló-iskolai tanító munkáját így értékelhették már ezelőtt 66 évvel br. Eötvös József korszakalkotó törvényének készítői is, amikor az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 85. §-ában a gyakorló-iskolai tanító fizetését — az ugyane törvényben megállapított népiskolai tanító 300 forintos fizetésével szemben, annak több mint kétszeresében — 700 forintban állapították meg és őt a 84. §. szerint: „a tanári személyzet” tagjai közé sorolták. A gyakorló-iskolai tanítói munka

ilyen értékelése szülhette a Rendt. Szab. 93. §-ában lefektetett ama intézményes rendelkezést is, amely a gyakorló-iskolai tanítók kinevezéséről szól s amely szerint: „a gyakorló-iskolai tanítónak a hosszabb szolgálati idővel rendelkező okleveles tanítók közül azok nevezhetők ki, akik a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter részéről kiküldött szakbizottság előtt, valamely állami tanítóképző-intézet gyakorló-iskolájában megtartott gyakorlati tanításnak alapján arravalóságukról tanúbizonyságot tettek s erről bizonyítványt nyertek.” Tanügyi kormányzatunk tehát már több mint félszáz éve különös gondot fordít egyfelől a gyakorló-iskolai tanító honorálására, másfelől a megfelelő személyiségek kiválasztására, amely ténykedések nyilvánvaló jelei annak, hogy a gyakorló-iskolai tanító munkáját különösképpen értékeli.

Hátra van még annak a kérdésnek a megvilágítása, hogy a gyakorló-iskolai tanító jelenleg milyen anyagi ellenszolgáltatást kap a munkájáért?

Fentebb már említettük, hogy az 1868. évi XXXVIII. t.-c. a gyakorló-iskolai tanító fizetését — a népiskolai tanító 300 forintos fizetésével szemben — 700 forintban állapította meg. A gyakorló-iskolai tanítóknak a népiskolai tanítókkal szemben való ez a sokkal kedvezőbb anyagi helyzete sok évtizeden át fennállott, s misem volt természetesebb, minthogy a gyakorló-iskolai tanítói állásokra a már működő tanítók legkiválóbbjai pályáztak. Ez volt a helyzet még a világháborút közvetlenül megelőző években is, amikor a népiskolai tanítók a VIII. fizetési osztályba már nem juthattak be, a gyakorló-iskolai tanítók ellenben nemcsak hogy elérték a VIII. fizetési osztály 1. fokozatát, hanem a tanítóképző tanárokkal egy státusban, egy rangsorban voltak ugyanazon előlépési és haladási lehetőségekkel s megkapták egyesek a tanári, sőt a tanítóképző-intézeti igazgatói címet is. Még az 1927. évi 9000/M. E. sz. rendelet is biztosít annyi előnyt a gyakorló-iskolai tanítóknak, hogy teljesen egy sorban vannak a polgári iskolai és a gyógyítva nevelő iskolai rendes tanárokkal, tehát a szolgálatuk 31. évében bejutnak a VII. fiz. osztály 1. fokozatába, míg ez időben a népiskolai tanítók a VII. fiz. o.-ba még nem juthattak be. Bár ez időpontig is folyton csökkent a gyakorló-iskolai tanító és a népiskolai tanító fizetése közötti arány a gyakorló-iskolai tanító rovására, a gyakorló-iskolai tanítói állás mégis olyan volt, amiért a népiskolai tanítónak érdemes volt pályáznia, érdemes volt a meglevő állását otthagynia. Az utóbbi években azonban mi történt? Mind a polgári iskolai, mind a gyógyítva nevelő tanárok előtt megnyílt a VI. fiz. o., a népiskolai tanítóság előtt pedig a VII. fiz. o. Azok tehát, akikkel azelőtt együtt volt, elhagyták, akiket pedig megelőzött, utolérték, úgyhogy a gyakorló-iskolai tanítók előnye ma a népiskolai tanítókkal szemben csupán csak az, hogy feltétlenül bejutnak és előbb jutnak be a VII. fiz. o.-ba.

Az a tény azonban, hogy a gyakorló-iskolai tanítóság fizetése tekintetében így elmaradt, nemcsak a gyakorló-iskolai tanítóságra

hátrányos, hanem hátrányos a tanítóképzés ügyére is. Hogy miért, azt az alábbiak igazolják. A régebbi időkben, 2—3 évtized előtt s még később is, a megüresedett gyakorló-iskolai tanítói állásokra százával pályáztak a törekvő, magukat kiválóbakknak érző tanítók. Ezek közül azonban csak ismét a legkiválóbbak hivatnak be a fenntebb említett „arravalósági” vizsgálatra s ha itt is helytálltak, kaptak kinevezést. Legutóbb 1932. május havában volt ilyen nyilvános pályázat gyakorló-iskolai tanítói vizsgálatra. E nyilvános pályázatra jelentkezők között csak 9 olyan akadt, aki a vizsgálatra behívható volt s e 9 közül a vizsgálatot sikeresen kiállta 2.

Mi ennek a meddőnek mondható pályázatnak az oka? Miért nem pályáznak a tanítóság legkiválóbbjai ma is százával? Miért felelt meg a kilenc pályázó közül csak kettő? Ma talán nincsenek törekvő, haladni vágyó, kiváló tanítóink? Talán az új Tanterv új szellemét nem tudta megismerni a tanítóság s ezért nem mer pályázni? Talán a vizsgáló-bizottság követelt túlságosan sokat? Oh, nem! Ez okok egyikére sem vezethető vissza a meddő pályázat. Ma is vannak törekvő, képzett tanítóink, hiszen ott vannak a szemináriumok, a vizsgáló-bizottság sem állította túlzott követelmények elé a pályázókat.

A meddő pályázat oka egyszerűen az, hogy a tanítóság előtt ma már nem kívánatos a gyakorló-iskolai tanítói állás, aminek kétségtelen bizonyítéka egyfelől a kevés pályázó, másfelől pl. az az eset, hogy egy sikeresen vizsgázó tanító nem foglalta el a neki felajánlott gyakorló-iskolai tanítói állást. Sok tanítóval beszélünk s buzdítva őket a pályázásra, ilyen válaszokat kaptunk: „Miért pályázzam? Hiszen ígyis bejutok a VII. f. o.-ba s a gyakorló-iskolai tanítóval egyenlő nyugdíjigénnyel vonulok nyugdíjba, ha pedig nem jutnék be, akkor is van annyi mellékjövedelem (szövetkezet, levéntekepzés, népművelés stb.), ami a különbözetet bőven kiteszi. Azután meg tudom én jól, mit kell dolgoznia a gyakorló-iskolai tanítónak, visszaemlékszem a képzőből X-re, aki tanított, láttam megnyit dolgozott, ismertem Y-t, akinek családja is van, akadna mellékfoglalkozása is, de nem tudja vállalni, mert annyi a dolga.” Egy igazgató-tanító meg — akit a VII. f. o.-ba való korábbi bejutás előnye nem csábított, mert úgyis bejut abba — így válaszolt: „Inkább maradok a tanítók között az első, semmint a tanárok között legyek az utolsó, illetve: olyan se tanító, se tanár.” Még több ilyen és ehhez hasonló választ idézhetnénk, amelyek, ha csak egyéni felfogásokat tükröznek is vissza, kétségtelen, hogy egyben a meddő pályázat okait is feltárják. E kérdéssel kapcsolatosan még meg kell említenünk, hogy a fővárosi, vagy nagyobb vállalatok társulati tanítói hallani sem akarnak a gyakorló-iskolai tanítói állásra való pályázásról, mert ezek közismerten jobb anyagi helyzetben vannak, mint a gyakorló-iskolai tanítók, pedig a multban ezektől az iskolafenntartóktól is több tanító lépett át a tanítóképzés szolgálatába.

Az elmondottakból most már nyilvánvaló, hogy a tanítóságnak éppen legkiválóbbjai miért nem pályáznak ma már tömegesebben a

megüresedő gyakorló-iskolai tanítói állásokra. Sokkal kevesebb munkával és fáradsággal is elérik — néhány évvel később — ugyanazt, amit a gyakorló-iskolai tanító elér. Tehát miért pályázzanak?

A kérdésnek azonban egy másik oldala is van: az a helyzet ugyanis, amelyben a gyakorló-iskolai tanítóság ma van, nemcsak a gyakorló-iskolai tanítóra hátrányos, hanem hátrányos, sőt káros és veszélyes a tanítóképzés ügyére, sőt azon túl a népoktatás egyetemes érdekeire is, mert ha az utánpótlás nem a tanítóság legkiválóbbjai sorából történik, amint az a múltban volt, akkor ennek előbb-utóbb a tanítóképzés és a népoktatás egyetemes érdeke vallja kárát, mert — miként már részben idéztük:

„Nem elég a jó szaktanár, nem elég a jó pedagógia tanár, nem elég a módszertani elmélet pontos tudása se, ezeken felül kell még az a magasabb színvonalon álló, szinte ideális tanítói mintakép is, aki az elméleti elveket megtestesíteni tudja, aki a módszeres elveket az iskola levegőjében mintaszerűen tudja bemutatni, aki szinte művésze a népiskolai tanításnak, akinek tanítása tovább él és tovább nő, hat és alakít, akinek szelleme és módszeres eljárásának hatása annyi iskolába oszlik széjjel, ahány tanítvány vitte magával ideális iskolai munkájának továbbható szuggesztív képét.”

Ezek a kérdések tették szükségessé azt, hogy a gyakorló-iskolai tanítók helyzetének kérdését a mai nehéz viszonyok között is — előhozzuk, ezek az érdekek teszik szükségessé azt, hogy a gyakorló-iskolai tanító helyzete könnyíttessék, hogy ez az állás ismét kívánatossá tétessék.

IV. A továbbiakban néhány olyan módra fogunk rámutatni, amelyekkel ismét kívánatossá lehetne tenni a gyakorló-iskolai tanítói állást.

1. Először is a gyakorló-iskolai tanító túlterhelésén kell könnyíteni, ami elérhető volna azzal, ha a gyakorló-iskolák mindenhol legalább háromtagozatúak lennének. A gyakorló-iskolák I—II., III—IV. és V—VI. tagozatúvá osztásával nemcsak a gyakorló-iskolai tanító vállairól vétetnék le egy jelentős munkatöbblet, hanem a megosztás a tanítóképzés érdekeit is jobban szolgálná. Mert komolyan szolgálja-e a gyakorlati kiképzés érdekeit — amiért a gyakorló-iskola egyáltalán van — pl. az olyan I—IV. és III—VI. tagozatú gyakorló-iskola, amelynek 1—1 osztályában átlag 10, de sok esetben csak 6—8 gyermek van? Ha ezek közül csak 2—3 gyermek hiányzik — ami már 20—30% — marad az osztályban 4—5 gyermek. De ha teljes is a létszám, hol van olyan iskola az országban, ahol egy-egy osztály 8—12 gyermekből áll? Felesleges bővebben bizonyítani, hogy egészen más dolog 8—10 gyermeket megtanítani valamire, mint 18—20-at, vagy, osztályösszevonással 35—40-et. A kisebb létszámú osztályban más a módszeres eljárás, más a szemléltetés, a fegyelmelés, más a begyakorlás, stb., mint a nagyobb létszámúban. A gyakorló-iskolák kevés létszámú osztálya nem eszményi, sőt helytelen. Nem mutatja a való életet és nem szolgálja a célt, amiért van, mert a tanítónövendék egészen más módszeres eljárást lát és gya-

korol, mint amilyet az életben majd követnie kell. Ez olyan lényeges hibája a gyakorlati kiképzésnek, amit ki kell küszöbölni.

2. A második eszköz, amellyel a gyakorló-iskolai tanítói állást ismét kívánatosná lehetne tenni: a VI. fiz. o. megnyitása e státus előtt. A gyakorló-iskolai tanítóságnak ez a kívánsága — mint fentebb már kifejtettük — nem szerénytelenség, nem alaptalan és nem indokolatlan, sőt az a gyakorló-iskolai tanítóság ama sérelmének orvoslása lenne, ami akkor érte a gyakorló-iskolai tanítóságot, amikor a 9000/926. M. E. számú rendelettel velük teljesen egy elbánásban részesített polg. isk. tanárok és gyógyítva nevelő tanárok előtt megnyílt a VI. fiz. o., csupán a gyakorló-iskolai tanítóság előtt maradt elzárva.

3. Harmadszor: kívánatos és szintén méltányos lenne, ha a gyakorló-iskolai tanítónak fentebb vázolt rendkívüli elfoglaltságára, egész életszervezetét és idegrendszerét igénybe vevő s minden vonatkozásában a tanítóképzés érdekeit szolgáló munkájának sajátosságaira való tekintettel, szolgálati ideje az eddigi 40 évről 35 évre szállíthatnák le. Ez a kívánság sem kizárólag a gyakorló-iskolai tanítóság egyéni érdekeit szolgálja, hanem egyben a tanítóképzés érdekeit is. A gyakorló-iskolai tanítói hivatás betöltése ugyanis teljes életerőt, a tanítás minden órájára lankadatlan energiát, a szabad és pihenésre szánt idők nagyrészeének majdnem állandó feláldozását kívánja. A gyakorló-iskolai tanító kötelező óraszámja minden körülmények között heti 30 óra, tehát napi 5 óra és pedig olyan öt óra, ami szakadatlan munkát jelent, mert a gyakorló-iskolai tanítónak még az ú. n. 10 percei sem szabadok. A tanítónövendékek előkészítési, tanítási óráihoz a szükséges felvilágosítások megadása, szemléltető eszközök kiadása, a helyettesítők előkészítése, a gyakorló-iskolai tanulók és szülők ezernyi ügyes-bajos dolgának elintézése, stb., stb., mind ezekben a 10 percekben történik. Fentebb már kifejtettük azt is, hogy a gyakorló-iskolai tanítói munka természetéből és a munka minőségéből önként következik, hogy a másnapi tanítási órákra való előkészülés, tanítási tervezetek, naplók, stb. dolgozatok javítása, mind olyan munka, amely teljesen különbözik mind mennyiségre, mind minőségre minden más tanító munkájától. A gyakorló-iskolai tanítónak e sokkal nehezebb körülmények és sokkal nagyobb kívánalmak között végzett munkája eredményezi azután természetszerűleg és legtöbbször esetben az idő előtti szolgálatképtelenséget, vagy jobb esetben a napi munka befejezése előtti ellankadást, gyorsabb elfáradást, gyakoribb betegeskedést, általában a csökkenő munkaerőt. Minderre azt lehetne mondani, hogy ez természetszerű jelenség, az 55—60 éves ember egy pályán sem dolgozik olyan lendülettel, mint a 30—40 éves. Ez igaz, de éppen arra akarunk rámutatni, hogy amíg csökkenő munkaerővel igen sok mástermészetű állást jól be lehet tölteni, addig a gyakorló-iskolai tanítóit nem, mert — miként a jó kereskedő nem állít kirakatába napszitta, vagy nem friss árut, — úgy a tanítónövendékek 4—5 tanítógenerációja elé sem állítható mintatanítónak az olyan gyakorló-iskolai tanító, aki a

természet törvényei alapján már nem végezheti munkáját olyan lendülettel, mint azt az ügy természete megkívánja. Nem hátrányos- és káros-e a tanítóképzés érdekeire ez? S vajjon az a kár, ami ilyenképpen származik s ami valamilyen formában — az illető intézetből 4—5 éven át kikerült tanítónemzedékben — feltétlenül visszahatást vált ki, arányban áll-e azzal a csekély anyagi teherrel, ami az államra az 5 évvel korábbi nyugdíjazással jár?

4. Végül még egy negyedik kérdése van a gyakorló-iskolai tanítóságnak: a címkérdés. Első pillanatra lényegtelennek, kellően alá nem támaszthatónak, sőt a mai viszonyok között talán komolytalan-nak is látszik a kérdés, amellyel egyébként az Egyesület már 1930. december havi ülésén is foglalkozott. Ha azonban a kérdés lényegébe nézünk, rá kell jönnünk arra, hogy a jelenlegi helyzet nemcsak a gyakorló-iskolai tanítóság egyéni érdekei szempontjából nem megnyugtató, de a kérdés a tanítóképzésben is zavaróan hat. A jelenlegi helyzet ugyanis az, hogy a gyakorló-iskolai tanító ma lefelé és felfelé nem hivatalosan: tanár, hivatalosan pedig: tanító. Kitől, hogyan és mikor keletkezett ez a kettős címzés? Hol, melyik állásban, hivatalban, státusban van még ilyen kettős címzés? A gyakorló-iskolai tanítóság kívánja-e ezt a nem hivatalos tanári címzést, vagy pedig az intézeti szolgálak, növendékek, tanárkollégák, igazgatók ajándékozzák-e meg a tanári címmel a gyakorló-iskolai tanítót? Alulról felfelé a szervilizmus és félelem, felülről lefelé pedig a jóindulatú magáhozemelés és megbecsülés, vagy a leereszkedő vállveregetés szülte ezt a szokást? Az általános címkérség egyik tünete-e ez, avagy ama régebbi jogszokás maradványa, amikor több gyakorló-iskolai tanító megkapta nemcsak a tanári, de még a tanítóképző-intézeti igazgatói címet is, mint pl. Svarba József, Zombory Dániel, akik, mint címzetes tanítóképző-intézeti igazgatók vonultak nyugalomba.

Bárhogyan is áll a dolog, a gyakorló-iskolai tanító címkérdését és az ebből eredő helyzetét egy szóval jellemezhetjük: *félszeg*. Nem félszeg helyzet-e pl. nevelési szempontból — s itt válik a kérdés komollyá a tanítóképzés szemszögéből — hogy az intézetek növendékei, tudva azt, hogy a gyakorló-iskolai tanító csak tanító, mégis „tanár” urazzák őt, mert talán úgy érzik, hogy a tanári munkát végző egyént a tanító megszólítással esetleg bántanak. Nem félszeg, sőt bántó érzés-e a gyakorló-iskolai tanítóságra is az a tudat, hogy bár nem illeti meg a tanári cím, mégis mindenki tanár urazza őt? Miért kell a gyakorló-iskolai tanítóságnak ebben a félszeg, sőt bántó helyzetben lennie?

Szólíttassék ez a státus alulról felfelé és felülről lefelé, hivatalosan és nem hivatalosan vagy tanítónak, vagy tanárnak, mert ez a kettős címzés nemcsak a gyakorló-iskolai tanítóság helyzetére, hanem a tanítóképzés nevelő érdekeire is zavarólag hat.

Hogy a két címzés közül melyik illeti meg a gyakorló-iskolai tanítót, az attól függ, hogy a gyakorló-iskolai tanító munkáját az il-

letékes tényezők hogyan értékelik, másfelől, hogy a multban gyökeröző jogszokást milyen hatályúnak tartják.

A gyakorló-iskolai tanító munkakörét és munkáját az érvényben lévő szabályzatok körvonalozzák. Ezek szerint a tanítóképző-intézeti oktatás „tengelye a pedagógia“, amely pedagógia „elméletéhez csatlakozik a gyakorlati kiképzés“, aminek „színtere a gyakorló-iskola“; ezt a gyakorló-iskolát pedig a gyakorló-iskolai tanítónak kell ama „eszmények“ felé vinnie, amelyeket az elméleti pedagógia alkot. Ez az elgondolás, az elmélet és gyakorlat ilyen tökéletes összhangba-hozatala ideális. A keresztülvitel is akkor lenne eszményi, ha — miként a festő- vagy szobrászművészetnél — egy elme és egy kéz valóstítaná meg az ideákat. De mert a tanítóképzés szervezetének realitásai közepette ez nem lehetséges, az elméletnek és gyakorlatnak el kell különülnie. A közös cél: a jó tanító képzése azonban csak úgy érhető el, ha az elmélet és gyakorlat értékelése teljesen azonos, ami szakiskolánál másként el sem képzelhető. Tehát nem a gyakorló-iskolai tanító, hanem a tanítóképzés érdeke kívánja, hogy a gyakorló-iskolai tanító munkaköre és munkája minden más tényező munkájával teljesen egyenlő értékűnek és rangúnak tekintessék.

A tanítóképző-intézetben az elméleti és gyakorlati pedagógiának annyira ki kell egészítenie egymást, annyira táplálnia és igazolnia kell egyiknek a másikat, mint ahogyan a fizika és kémia szabályait és képleteit igazolják a természeti jelenségek és kísérletek, vagy amint az orvosképző professzor előadásainak nélkülözhetetlen alapja a beteg szervezet gyakorlati megvizsgálása. S kinek jutna eszébe azt állítani, hogy a fizikus, a kémikus, az orvos munkájának alacsonyabb értékű része a gyakorlat, mint az elmélet?

Mindehhez járul még az, hogy a gyakorló-iskolai tanító munkája nem öncélú népiskolai tanítói munka, hanem kizárólag a tanítóképzés érdekeit szolgáló állandó demonstráció, amely szoros kapcsolatban van nemcsak a pedagógus tanár, de minden szaktanár munkájával, mert hiszen a tanítóképző-intézet egész tanulmányi szervezetének alapja a népiskola, ehhez szabja, formálja nemcsak anyagát, de még módszerét is. A gyakorló-iskola tanítója tehát nem népiskolai tanítói munkát végez, hanem mindig és állandóan a tanítóképzés érdekeit szolgálja, a tanítónövendéket tanítja arra, hogyan kell a pedagógia szaktanárának elméleti tanításait a gyakorlatban megvalósítani, hogyan kell minden szak tanárának tárgya népiskolai tanítására vonatkozó, de ugyancsak elméleti fejtegetéseit a népiskolában valóra váltani. A gyakorló-iskolai tanító, kezdve a mintatanításoktól végig a gyakorlati kiképzés előkészítő, tanító és bíráló óráin át a hospitálásokig, mindig és állandóan a tanítóképző-intézet növendékeit tanítja, amely tanításaiban a gyakorló-iskolai tanuló csak eszköz a kezében az eljárásnak és demonstrációnak szemléltetéséhez. Vagyis: a gyakorló-iskolai tanító a pedagógia és módszertan szaktanárainak munkájából a gyakorlati, demonstratív részt végzi, tehát tanári munkát végez.

E megállapítással eljutottunk a gyakorló-iskolai tanító címkérdésének, hogy úgy mondjam, jogi részéhez s a kérdés olyképpen is formálható, hogy: vajjon az az egyén, aki a megkívánt elméleti és gyakorlati szaktudás birtokában ugyanazokat a növendékeket tanítja, mint akiket a többi szaktanár és pedig olyan stúdiумokra, amelyek az egész tanítóképzés szakjellegét és „tengelyét” képezik s olyan óraszámban, aminőben egyetlen szaktanár sem: tanítói, avagy tanári munkát végez-e?

Ezzel a kérdéssel természetesen szembeállítható az a tény, hogy a gyakorló-iskolai tanítónak nincs tanári képesítése. Ez a tény kétségtelenül súlyosan esik a latba, de: 1. ugyanez volt a helyzet a múltban is, amikor a gyakorló-iskolai tanítók tanári, sőt igazgatói címet is kaptak; 2. ott van az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 84. §-a, amely a gyakorló-iskolai tanítóit kifejezetten a „tanári személyzet” tagjai közé sorozza, vagy 3. ott van a jelenleg is érvényben lévő Rendt. Szab. 93. §-a, amely a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter részéről kiküldött szakbizottság előtt teendő külön — tehát a tanítói képesítésen felül álló — vizsgálat letételéhez és külön bizonyítvány megszerzésének feltételéhez köti a gyakorló-iskolai tanítói állás elnyerhetését. Végül 4. ott van az a tény, hogy a gyakorló-iskolai tanítók között voltak és vannak olyanok, akik polg. isk. tanári, sőt tanítóképző-intézeti tanári képesítés birtokában teljesítettek és teljesítenek gyakorló-iskolai tanítói szolgálatot (Urhegyi Alajos, Urhegyi Jenő, Ligárt Mihály, Novák Eszter, Pfeiffer Ilona, Wunder Ilona, Tóth Katalin, Szalatsy Richárd). Ezek miért csak gyakorló-iskolai tanítók?

A gyakorló-iskolai tanítók címkérdésével kapcsolatban merül fel az a gondolat és egyben javaslat, hogy — tekintettel arra a sok és nagyfontosságú érdekszállra, amely a tanítóképzést a gyakorló-iskolához és annak tanítójához fűzi, tekintettel továbbá arra a nem kívánatos helyzetre, amelyben a gyakorló-iskolai tanítóság jelenleg van s amely helyzet, a fentebb kifejtett okokból is, a tanítóképzés érdekeit is veszélyezteti — a gyakorló-iskolai tanítói képesítés olyképpen módosíttassék, hogy az a tanítóképzés érdekeinek is megfelelően, egyben pedig a gyakorló-iskolai tanítóság minden kívánságának megadja nemcsak méltányos, de jogos alapját.

E javaslat rövid vázlata a következő: a Rendt. Szab. 93. §-a már a jelenben is külön vizsgálat sikeres letételéhez köti a gyakorló-iskolai tanítói állás elnyerését, amely vizsgálat a vallás- és közoktatásügyi miniszter részéről kiküldött szakbizottság előtt történik s amely vizsgálat előfeltétele az okleveles tanító „hosszabb” szolgálati ideje.

A Rendt. Szab. e §-a módosíttassék oda, hogy:

a) a miniszter által kiküldendő szakbizottság a tanítóképző-tanárság minden szakban legkiválóbb reprezentánsaiból alakul;

b) a vizsgálat 1—1 évi időközzel, három, esetleg négy részletben történik.

Az I. évi vizsgálat anyaga a népiskola I—II. o.-nak összes tárgyaiból teendő mintatanítás; e tárgyak módszere; a gyermek testi és lelki élete; konkrét nevelési problémák megoldása; a Tanterv és Utasítás vonatkozó részei; irodalom; a tanítóképző-intézetek Rendt. Szab.-nak, Tantervének és Utasításának a gyakorlati kiképzéssel kapcsolatos részei;

a II. éven a népiskola III—IV. osztályának összes tárgyaiból mintatanítások, e tárgyak módszere, a népiskolai Tanterv és Utasítások vonatkozó részei; konkrét nevelési problémák megoldásának módja; irodalom és pl. neveléstörténet;

a III. év a népiskola V.—VI. o.-nak összes tárgyaiból mintatanítások, e tárgyak módszere stb. és pl. filozófiatörténet.

Az esetleges negyedik évi vizsgálat anyaga pl. a népiskola VII—VIII. osztályának problémáival foglalkoznék (amely kérdéssel előbbutóbb a tanítóképző-intézeteknek is foglalkozniuk kell).

c) A sikeresen vizsgázók részére a bizottság tanítóképző-intézeti gyakorló-iskolai tanári bizonyítványt adna ki.

Ez a gyakorló-iskolai tanári képesítés hármas célt szolgálna:

1-ször is kétségtelenül a népiskolai tanítóság legelőrekből és legképzettebb tagjai kerülnének a vizsgálatot megelőző alapon önművelés és továbbképzés útján a tanítóképzés szolgálatába;

2-szor a népiskolai tanítóság előtt újból megnyílnék egy lehetőség arra, hogy magánúton is magasabb képesítést szerezhessenek, ami a polg. isk. tanárképző útján már nem lehetséges s így megszűnnék a tanítóság ama panasza, hogy pályájuk olyan zsákutca, amelyből kijutni alig lehet;

3-szor a tanítóképző-tanárság és a népiskolai tanítóság között olyan kapcsolat létesülne, amely kétségtelenül lendületet adna a népoktatás egészének, különösen az esetben, ha ez a vizsgálat az elemi iskolai igazgatói, vagy iskolalátogatói állások betöltésének is feltételévé tétetnék.

A most vázolt javaslatnak célja tehát az, hogy egyfelől a tanítóképzés érdekeit szolgálja, másfelől pedig az, hogy a gyakorló-iskolai tanítóság e magasabb képesítéssel megszerezze a jogalapot arra, hogy a tanítóképzés többi munkálójával egyenlő elbánásban részesüljön.

A gyakorló-iskolai tanítóságnak így is tehertétele marad a tanítóképző tanárság heti 18 kötelező órájával szemben a heti 30 óra, amely nagy óraszámot, az ügy természetéből kifolyólag, csökkenteni nem lehet.

Egyidejűleg rendezendő volna a polg. iskolai, avagy tanítóképző-tanári képesítés birtokában gyakorló-iskolai tanítói állásra pályázók, vagy már azon működők státuszbeli helyzetének kérdése.

Összefoglalva az elmondottakat, kétségtelen tényként állapíthatjuk meg, hogy a tanítóképzés egész ügyének fundamentális intézménye a népiskolát képviselő gyakorló-iskola. Ennek tanítójához a tanítóképzésnek olyan sok és olyan nagyfontosságú érdekszála fűződik, hogy a megfelelő gyakorló-iskolai tanítók kiválasztása a si-

keres tanítóképzés egyik alapfeltétele. Ezekből következik, hogy a gyakorló-iskolai tanítóság helyzetét ismét olyanná kell tenni, hogy ez az állás mind fizetés, mind pozíció tekintetében ismét kívánatos legyen, hogy ez állások elnyeréséért a tanítóság legjáva keljen versenyre.

Budapest.

Szalatsy Richárd.

A magyar nyelvi képzés reformjához.

A pedagógiai célú orvosi és lélektani búvárkodások az utóbbi években annyi sok új anyagot szolgáltatott a nyelvi képzés számára, hogy ma már nem elegendő az 1925-ben kiadott tantervi anyag feldolgozásának biztosítása az óraszám megfelelő felemelésével, hanem gondoskodni kell arról is, hogy ezek az új eredmények, amennyiben felkarolásuk szükségesnek mutatkozik, helyet kapjanak tantervünkben.

Mindenekelőtt fontos volna, hogy a nyelvi képzés terén mutatókozó bizonytalanságot a részletcélok kitűzésében és az anyag kiválogatásában megszüntessük. Úgy látszik, hogy a tanítóképzők nem tudtak megszabadulni teljesen a középiskolák hatása alól. Erre mutat többek között az, hogy a IV. éves nyelvtani és általános nyelvi anyag kiválasztásában a középiskolák tanterve lehetett az irányadó, mert a tanítóképzés különös szempontjai alig-alig érvényesültek benne. Annak ellenére, hogy az I. osztályban az egész nyelvtant tanítani kell, a IV. éven, — hol a magyar nyelvi és irodalmi képzés számára csak heti 2 órát engedélyez tantervünk, s ezen a két órán meg kell ismertetnünk a magyar irodalom történetét 1820-ig, továbbá az általános nyelvtudomány elemeit, a magyar nyelv tanításának történetét, célját, anyagát, módszerét, — ismét tanítani kell a magyar nyelv egész rendszerét: hangtanát, szótanát, mondattanát. Csak mellett nyílik alkalom a nyelvjárások, a régi magyar nyelv, a gyermeknyelv és beszédhibák futólagos tárgyalására.

Ennek az óriási anyagnak heti két (2) órában való komoly tárgyalása el sem képzelhető. Még szomorúbb képet kapunk azonban, ha a tanítói hivatás szempontjából vizsgáljuk meg ezt az anyagot. Amíg nyelvünk alaktani és jelentéstani tényezőivel a tanítóképzőben ismételten is foglalkoznunk kell, addig a magyar nyelvjárások tanulmányozására egy óra áll rendelkezésünkre, a beszéd technikájának ismertetésére egy sem, a beszédhibákra egy, az íráshibákra egy sem. A magyar fonetika elemeinek ismertetésére egy sem. Mintha ez utóbbi ismeretágaknak vajmi kevés, vagy éppen semmi közük sem volna a tanítóképzéshez. Pedig a nyelvjárási, népnyelvi tanulmányok mérhetetlen kincset jelentenének egyrészt a folklorisztika számára, másrészt a nép nyelvének értékelésére és megbecsülésére. A nyelv technikájának, a beszéd- és íráshibáknak, a magyar fonetika elemei-

nek az ismerete éppen úgy hozzátartoznék a tanítóképzéshez, akár csak a nyelvtani elemek vagy a módszertan ismerete.

E dolgozat keretein belül nincs mód arra, hogy a felsorolt hiányok valamennyiével foglalkozzam, ezért a legégetőbb szükségletet, az írott és hangos beszédre való nevelés hiányosságát s megreformálásának a módját igyekszem megvilágítani.

Az írás nyelvtani, stilisztikai, retorikai és poétikai tényezőit talán nagyon is aprólékos gonddal tanítjuk. E mellett azonban sehol sem nyílik alkalom arra, hogy az írás hibáit és zavarait megismertessük a növendékekkel. Tantervünk ilyen feladatot nem is ismer, annak ellenére, hogy külföldön már hatalmas irodalma van, s ennek a kérdésnek egyik legalaposabb kutatója, a magyar Ranschburg Pál már évtizedek előtt felhívta a nevelővilág figyelmét az írás és szerveinek élettani-lélektani kapcsolatára. Az íráshibákat nálunk még ma is helyesírási hibáknak könyvelik el, melyeknek okozói a figyelmetlenség vagy butaság. Természetes, hogy ilyen ismeretek mellett a hibák megítélése és kezelése sem lehet helyes, az eredmény nem lehet kielégítő. Ilyen kezelés mellett a gyermekek íráshibáinak kiűszöbölése csak részben a tanítói munka érdeme.

Az íráshibák kezelésének mai módját annak az orvosnak a munkájához tudnám hasonlítani, aki meg tudja ugyan állapítani, hogy valakinek mely része beteg és hogy a betegség milyen formában jelentkezik, de hogy a betegség mi, és mik az okozói, arról fogalma sincs. Ilyen az a tanító, aki az íráshibákat summásan csak hibáknak vagy helyesírási hibáknak tartja s egyformán kezeli őket.

A modern tanítóképzés, akárcsak az orvoscépzés, nem elégedhet meg objektumának olyan ismertetésével, mely csak a normális állapotot öleli fel. Mint ahogy az emberi szervezetnek, úgy a lélek működésének és így az írásnak is megvan a kórtana. Ennek az ismerete nélkül sem az orvos, sem a tanító nem boldogulhat. *A tanítónövendéket tehát meg kell ismertetni az írásnak nemcsak élettanával, hanem kórtanával is.*

Ismerje meg a tanító, hogy egy-egy hibásan írt tárgyi alak, egy-egy kisbetűvel írt tulajdonnév nemcsak a tudatlanság vagy figyelmetlenség következménye lehet, hanem a szellemi gépezet egy-egy működésének pillanatnyi zavara juthat külső kifejezésre benne. Ha a tanító tisztában lesz azzal, hogy szellemi teljesítőképeségünk az agy vér- és oxigéntápláltságával szoros összefüggésben áll; hogy a tudat kiválasztó, ellenőrző, tanító, emlékező és ítélő ereje a vérkeringéssel s annak a tápláltságával szinte percről-percre változik; hogy a hibázás — írás közben is — a kifáradással egyenes arányban növekedik: akkor tudni fogja, hogy az íráshibák gyógyításának nem a javítás az egyetlen orvossága, hanem éppúgy, mint a testi bajok orvoslásánál a gyógyítással, a javítással egyenlő értékű a védekezés, a megelőzés. Minden tanítónak tudnia kell, hogy a szociális nyomor, a családi bajok, a tanítás módja, menete, időtartama, mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a gyermek hibásan írjon egy-egy szót,

kihagyjon betűket, elhagyjon egész szavakat, szótagokat, hangokat felcseréljen, szókat összeolvasszon stb.

Ha az íráshibák élettani és lélektani okainak ismeretével fog hozzá a tanító az írásbeli munkák megítéléséhez, igazabb képet kap növendéke képességeiről, sőt a hibákon keresztül bepillantást nyerhet a gyermek belső világába, melynek mélyén kis tragédiák játszódnak le szeme előtt, de attól mégis eltakarva, s amely kis tragédiáknak szomorú torzói az írászavarok. Az így felkészült tanítónak nagyobb lesz a körültekintő gondossága, felelősségérzése, kevesebbet fog gáncsolni, korholni, s kevesebb lesz a lehangolás, a belső gátlás.

Az írás kórtana mellett nagyobb teret kellene biztosítani tanítóképzésünkben a beszéd technikájának és hibáinak megismertetésére is, mint amennyit a mostani tanterv előír.

Élettani és lélektani szempontból a beszédnek három tényezőjét különböztetjük meg alaktanát, jelentésánát és technikáját. A beszéd két első tényezőjének megismertetésére bőséges alkalom van, mert az I. és IV. osztályban ismételten is foglalkozunk vele. A beszéd technikája azonban — amely pedig főbiztosítéka a kellemes és szép beszédnek — nem igen kapott helyet eddig tantervünkben. Az írás-tudományához képest érdekes ellentétet látunk a szép beszédre való nevelés tantervi rendelkezéseiben. Míg ugyanis az írás élettani (nyelvtani, stilisztikai, retorikai) tényezőit fölös bőséggel ismertethetjük, kórtanát azonban nem, addig a helyes beszédnek csak feltűnő kórtani sajátságait (hibáit) tanítjuk, igaz, hogy ezt is csak egy-két órán. A nyelvtanban tanítunk ugyan hangtant, de milyet? Felsoroljuk a magyar hangokat, osztályozzuk őket magán- és mássalhangzók szerint, ezeket ismét elnevezzük ajak-, fog-, ín-, torok- stb. hangoknak. De hogy a hangok képzésének a módját megismertethessük növendékeinkkel, arra semmi lehetőség nincs. Annál feltűnőbb ez, mivel IV. éven a beszédhibákkal kapcsolatban a pöszebeszéd kezelésére, megjavítására gyakorlati tanácsokkal kell ellátnunk a tanítójelölteket. De hogyan történjék ez eredményesen, ha a növendékek nincsenek tisztában a magyar fonetika elemeivel? Hogyan javítgassa a fonetikai ismeretekkel nem rendelkező tanító tanítványa pöszebeszédét, mikor nem tudja megmagyarázni, hogyan kell helyesen képezni az egyes hangokat, vagy mit kell tennie annak a gyermeknek, aki pl. k helyett mindig t-t ejt, mert a k-t még nem tudja képezni. Fonetikai ismeretek nélkül a foghíjas gyermek pöszebeszédét is szervi hibának vagy rossz szokásnak tudja be a tanító.

A beszédtechnika fonetikai tényezői mellett nem kicsinyelhetők le a beszéd ritmikai, hangsúlyi, zenei stb. tényezői sem. Természetesen, ezek rendszeres tárgyalására szintén nincs idő.

Kérdés most már, mit kellene tenni, hogy a tanítónövendék itt az iskolában rendszeres tanulmányok keretében megismerkedhessen a helyes beszéd és írás feltételeivel és eszközeivel.

A tanítóképzés kereteinek jövő bizonytalansága miatt nem lehet konkrét megoldási módot ajánlani. Elvileg azonban már most ki lehetne mondani, hogy a beszéd technikája és kórtana, továbbá az

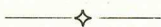

írás kórtana, a tantervileg már eddig is gazdagon biztosított alak-
tan és jelentéstan mellett, fontosságának megfelelő helyet kapjon,
továbbá, hogy az általános nyelvi oktatást ki kell emelni mai alá-
rendeltségéből, s külön tantárgy keretében kell biztosítani létét.

Így rendszeresen foglalkozhatnánk a nyelvtudomány általános
kérdéseivel, a magyar nyelv eredetével, történetével, a nép nyelvél-
vel, az írott és hangos beszéd tényezőivel, a beszéd- és íráshibák
élettani-lélektani okaival, azok megelőzésének, elkerülésének mód-
jával, a javítás eszközeivel stb..

Eger.

Somos Lajos dr.

Tanítóképzésünk az 1932/33. tanévben.

— *Jelentés a Tanító-, Tanítónő- és Óvónőképző-intézetek 1932/33. Iskolai Évi Allapotáról. Közzétette a tanító-, tanítónő- és óvónő-
képző-intézetek Kir. Főigazgatósága. Budapest, 1934.* —

A Kir. Főigazgatóság 1930-tól kezdve adja ki jelentéseit. Mos-
tanáig négy füzet jelent meg, melyek 1928/29-től 1932/33-ig bezá-
rólag részletes beszámolót adnak. A most ismertetendő negyedik fü-
zet bevezetésében az 1932/33. év általános jellemzését, történetét adja.
Megtudjuk ebből azokat a változásokat, melyek az ü. o.-ban és a
Kir. Főig.-on történtek. Örömmel értesültünk belőle, miféle kitünté-
tések, elismerések érték a tanári kar tagjait. Beszámol a státusban
a halálozások, nyugdíjazások, kinevezések és előléptetések útján elő-
állott változásokról; megrajzolja az iskolai munka általános képét,
felsorolja a fontosabb rendeleteket.

A második fejezet közli a Kir. Főigazgatóság személyzeti beosz-
tását. A III—IV. fejezet az iskolák részletes leírásával az egyes is-
kolákról, az egyesített statisztikával pedig az egész ország tanító-
képzéséről kimerítő képet ad. Öröndetes kibővítése e jelentésnek a
régebbiekkal szemben, két új fejezet, melyek közül az egyik az ér-
tesítőben 1920 óta megjelent értekezések és életrajzokat sorolja
fel, a másik pedig a tanárok rangsorszerű névjegyzékét adja.

Érdekes és tanulságos feladat a jelentés statisztikai adatai kö-
zött kutatni, ezeket egymással összehasonlítani. Megvilágosodik előt-
tünk a tanárság helyzete, munkája. Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy
felfedik az intézetek mentalitását, megismertetnek a tanulók lelki
habitusával, szociális helyzetével, érdekes különbséget tárnak fel
leány- és fiútanulók között.

Ismertetésemet négy csoportra osztom: I. szól az intézetekről,
II. a tanulókról, III. a tanítóképző-intézeti tanárságról, IV. a gya-
korló-iskolákról és gyakorló-iskolai tanítókról.

I. 1. *Az intézetek száma.* Az 1932/33. évben a Kir. Főig. felügyelete alá tartozott 60 intézet: 20 tanítóképző, 36 tanítónőképző és 4 óvónőképző.

2. *Jelleg szerint az iskolák megoszlása.*

Tanítóképző:	állami	8,	tanítónőképző	4,	óvónőképző	1	21.7%
"	r. kat.	6,	"	26,	"	3	58.4%
"	ref.	3,	"	4,	"	—	11.6%
"	ág. h. ev.	2,	"	1,	"	—	5.0%
"	izr.	1,	"	1,	"	—	3.3%

Azóta ezekben a számokban némi eltolódás állott be, amennyiben 1933-ban a csurgói állami tanítóképzőt megszüntették. Ha viszszamenőleg több éven keresztül vizsgáljuk az adatokat, ezek kifejezetten a felekezeti jelleg erősödését mutatják a tanítóképzés terén.

II. 1. *A tanulók létszáma.* Az 1932/33. tanévben az 56 képzőnek összesen 9675 növendéke volt. Tanítóképzőben 3209, tanítónőképzőben 6466. Ha ezt a számot régebbi és újabb adatokkal egybevetjük, érdekes jelenséget vehetünk észre.

1930/31.	3487 fiú,	6183 leány =	9670,
1931/32.	3458 fiú,	6563 leány =	10021,
1932/33.	3209 fiú,	6466 leány =	9675,
1933/34.	3169 fiú,	6616 leány =	9785,
1934/35.	3047 fiú,	6649 leány =	9696 növendék iratko-

zott be. (Ez a szám természetesen nem tekinthető véglegesnek, valószínű kimaradások módosítani fogják.) A tanítóképzőkben 1930 óta a létszámban határozott és erős csökkenés mutatkozik. A tanítónőképzőkben ingadozó a létszám, de ha tekintetbe vesszük, hogy az évek folyamán az újonnan megnyitott kat. tanítónőképzők fokozatosan kifejlesztették az osztályukat, emelkedésről itt sem beszélhetünk, mert annak, az osztályok számának szaporodásával arányban, jóval nagyobbak kellene lennie.

2. *Az osztályok száma, tanulók megoszlása.* A 20 tanítóképző közül 5 osztályú volt 19; 6 osztályú 1: a bajai képző, ahol az V. évfolyam tanulóit a felvett érettségizettek miatt két osztályba csoportosították. A nőképzők közül több osztállyal működött 7 képző; és pedig a bpesti II. ker. áll. 7, a bpesti angolkisasszonyok intézete 6, a bpesti VII. ker. áll. 10, a debreceni ref., a kecskeméti ref., a soproni Isteni Megváltó Leányainak intézete és a soproni Orsolyiták intézete 6—6 osztállyal. (Rendszerint az V. osztály párhuzamos.) Kevesebb osztállyal rendelkezett 8 tanintézet. Ezek fokozatosan úgy kiépítették osztályaikat, hogy ma már csak a bpesti Orsolya nővérek intézeténél van I—IV., s a Redemptorissa nővérek intézetében I—III. osztály.

A 20 tanítóképzőben normál osztálylétszám: 100, volt helyette: 101.

A 36 tanítónőképzőben normál osztálylétszám: 180, volt helyette: 172.

Az osztályok benépesítése igen változatos. Tanítóképzőben az osztálylétszám átlaga 30; legkisebb: 11 (Kőszeg, áll. tan.-képző); legnagyobb: 55 (Eger, róm. kat. képző). Nőképzőkben az átlag: 36; legkisebb: 17 (Sopron, Orsolyiták); legnagyobb: 55 (Eger, róm. kat. nőképző). Az intézetek közül különösen a felekezetiiek igyekeznek osztályaikat benépesíteni: 40-en, sőt 50-en felüli létszámmal. Így pl. 54 (Bp. angolkisasszonyok, Bp. VI. ker. r. k.); 51 (Bp. IX. ker. r. k., Szeged r. k.); 48 (Esztergom, Miskolc r. k.); 47 (Debrecen ref.); 46 (Kecskemét r. k. és ref.).

3. A *tanulók előmenetele*. A tanítóképzőkben legtöbb az elégségesrendű (48.4%), a nőképzőben pedig a jórendű (52.4%) bizonyítvány. Normális átlagértéknek a leányok által elért eredményt kell tekintenünk. (Pedagógiai szempontból helyes értéksor: jó, elégséges, jeles, elégtelen.) Ez az eredmény arra enged következtetni, hogy a fiúképzőkbe általában gyengébb tanulmányanyag kerül. A tehetséges, kiváló tanuló, hacsak anyagi helyzete engedi, szívesebben megy középiskolába, s onnan főiskolára.

Az intézetek különböző arányokban buktattak. Nagy szélsőségek tapasztalhatók az elégtelenek számában 0-tól 44-ig. A tanítóképzők közül legkevesebb elégtelen osztályzat van a kőszegi áll. tanítóképzőben (4), legtöbb az egri r. k. képzőben (44). A nőképzők közül senki sem bukkott a bajai r. k., miskolci izr., soproni Isteni Megváltó Leányai és az Orsolyiták intézetében; 1—1 elégtelen osztályzat van az egri r. k., a kalocsai r. k., kisvárdai r. k., pápai ref., a bpesti II. ker. r. k. tanítónőképzőkben; legtöbb (33) a bpesti II. ker. áll. tanítónőképzőben.

A tantárgyak rangsora az elégtelenek száma szerint:

Tanítóképzőben:		Tanítónőképzőben:	
1. mennyiségtan	171,	1. mennyiségtan	72,
2. ének-zene	138,	2. magyar	71,
3. magyar	73,	3. ének-zene	45,
4. német	58,	4. német	37.

Feltűnően kimagaslik a mennyiségtan és az ének-zene. Az osztályozás e két tárgyból túlszigorúnak látszik a többihez viszonyítva. Ennek oka a mennyiségtant tekintve valószínűleg az a nimbusz, mely e tárgyat minden iskolában tanárok, tanulók részéről körülveszi; az ének-zenében mutatkozó számos bukás oka talán az előképzettség, zenei érzék hiánya, s e tárgyból a tanulóval szemben felállított igen magasfokú — de érthetően magasfokú — követelmény.

4. A *kiadott tanítói oklevelek száma* igen sok: 2111. (Áll. 540, r. k. 1081). Tanítóképzőben: 731, -nőképzőben: 1380. 1930/31-ben: 1775; 1931/32-ben: 2092. Ha ezt összevetjük a tanulók létszámának folyton csökkenő irányával, az ellentétet csak úgy magyarázhatjuk meg, hogy az alsó osztályok elnéptelenednek, viszont az intézetek felső IV—V. évfolyamuk népességét érettségizettek felvételével szaporítják.

5. *A tanulók szüleinek foglalkozása.* A rangsor megállapításánál figyelmen kívül hagytam a nyugdíjasok és egyéb jelzett foglalkozási ágak csoportját, mert ezekben a legkülönbözőbb társadalmi rétegek kapnak helyet. A fiúknál a legnagyobb %-kal szereplő társadalmi osztály az iparosság, ezután következik a gazdátársadalom, harmadik helyen a pap, tanár, tanító gyermeke, negyedik helyen az altiszt, szolgáló, munkás gyermeke. Érdekes, hogy az alföldi vidéken magasabbra szökik fel a köztisztviselők, tanárok gyermekeinek %-a, a Dunántúlon azonban már nagyon kevés. Úgy látszik, ez a vidék küldi magasabb tanulmányokra fiait. — A leányoknál már kedvezőbb a helyzet. Vezető társadalmi réteg a pap, tanár, tanító; 2. a köztisztviselő; a 3. csoportot alkotják az iparos osztály leányai; a 4.-et a földműves, gazda osztály. Társadalmi tekintetben a leányok statisztikája az előző évekhez viszonyítva romlott. T. i. 1931/32.-ben a 3. helyen a más értelmiség (orvos, ügyvéd stb.), s a 4. helyen az iparos osztály szerepelt.

Ez a társadalmi helyzet, azt hiszem, természetes magyarázója a leányok jobb tanulmányi eredményének a fiúkévál szemben, amivel magától értetődően csupán csak azt akarom kifejezésre juttatni, hogy ezekben az eredményekben az a hatás mutatkozik, amit a tanulmányok, műveltebb környezet gyakorol a növendékekre. Összehasonlíthatatlanul könnyebb munkája van a tanulónak akkor, ha módjában áll tanulmányait családjá tagjaival is megbeszélni. (Hogy csak a legkézenfekvőbb előnyöket említsük: a köztisztviselői, tanári réteg leányai legnagyobb részben rendelkeznek nyelvi, zenei előtanulmányokkal.)

III. *A tanítóképző-intézeti tanárok statisztikai adatai.* A tanító-, a tanítónőképző- és óvónőképző-intézetekben működő oktatók összes száma 994; ebből az állami intézetekre jut: 294 (előző évben: 316), vagyis valamivel több, mint az $\frac{1}{3}$ rész. Ha ezt a számot összevetjük az intézetek arányszámával, azt kell mondanunk, hogy az állami képzők jobban el vannak látva tanárokkal, mint a felekezeti. Az oktatók összlétszámának mintegy 6%-a helyettes, illetve óradíjas helyettes tanár. Az államnál 12.2% a helyettes tanárok arányszáma. Ez igen kedvezőtlen helyzet a felekezeti iskolákhoz képest. Azóta természetesen történtek változások. Az állami intézeteknél megüresedett 4 tanári állás, mely nem töltetett be; helyettes tanárrá neveztetett ki 4, óradíjas helyettesé 4 tanár; ösztöndíjas gyakornokként alkalmazást nyert 8 tanár.

Az állami tanítóképző-int. tanári státusban szereplő 173 tanár közül a VII. f. o.-ban van 45, a VIII. o.-ban 32, a VI.-ban 31, a IX.-ben 25, helyettes 16, óradíjas helyettes 14, az V. f. o.-ban van 2 (egy főigazgató és egy igazgató).

A tanárok megoszlása kedvező: egy-egy iskolára esik 16—17 tanár; 10—11 tanulóra jut egy tanár.

IV. *Gyakorló-iskola, gyakorló-iskolai tanítók.* A gyak.-iskolák legtöbbje két tagozattal rendelkezik (28); egytagozatú 16, háromtagozatú 6, négytagozatú 2 és öttagozatú 1. Nyolc intézetnél nincs

V—VI. osztály. Ezek az ottlévő községi, felekezeti, vagy állami iskolákban végzik a gyakorlati tanításokat. Három iskolában csak I—II. osztály van. Azoknál a képzőknél, melyek még nem fejlesztették ki felső osztályaikat, nincs gyakorló-iskola. (Bpest I. ker. r. k., II. ker. r. k., Székesfehérvár r. k.)

A gyakorló-iskolai tanítók összlétszáma: 95; ezenkívül a gyakorló-iskolákban működik még 6 beosztott tanító (6.2%), akik nincsenek a gyakorló-iskolai tanítók státusába kinevezve. Az állami gyakorló-iskolai tanítók száma 31.

Jó lett volna, ha a jelentés az iskolákat nemcsak helység és kerület szerint sorolja fel, hanem, mint azt már az előző évi jelentésekben olvashattuk: feltünteti az iskola nevét és megadja a címét is. — A tanárok rangsorszerű névjegyzékét pedig ki kellene bővíteni még néhány személyi adattal (születési év, szolgálati év).

Akit a tanítóképzés ügye, helyzete érdekel, az sok haszonnal forgathatja e könyvecskét; tanulságos, jellemző adatokat talál benne
Budapest. Erdélyi Olga.

I R O D A L O M.

Tiboldi József: „Nem! Nem! Soha!” „Igazságot Magyarországnak!” „Talpra magyar!” (Hazafias színművek szavalókórusra.) Ezek a címeken most jelent meg három hazafias tárgyú, egy felvonásos színmű, melyet Tiboldi József, iskolák, dalárdák, cserkészek, leventék és műkedvelő egyesületek számára írt. Mindhárom színmű könnyen előadható, lelkesítő darab. Fiú- és leányiskolákban egyformán használhatók s mind az elemi, mind közép- és felsőfokú iskolákban, valamint műkedvelő egyesületekben is előadhatók. Egy füzet ára 2.— P. Megrendelhető a szerzőnél: Pestszent-erzsébet, Vas Gereben-utca 11. és minden könyvkereskedésben.

Kiricsi János, Konek Frigyes dr. és Vermes Miklós dr.: Természettudományi ismeretek. IV. kötet. Hangtan. — Hőtan. — Fénytan. 1934. Kiadja: Békés vármegye közönsége. 268 lap.

A Magyar Népművelés Könyvei című sorozat Békés vármegye közönségének lelkes áldozatkészsége folytán ismét gazdagabb lett egy értékes munkával. A napokban hagyta el a sajtót az e könyvsorozatban megjelenő *Természettudományi ismeretek* IV. kötete, amely a szilárd és folyékony testek természettanával foglalkozó III. kötetnek szerves folytatásaként a hangtant, hőtant és a fénytant tárgyalja. Ez a könyv is, miként e folyóiratunkban már részletesen ismertetett három első mű, a népművelés szempontjainak legszigorúbb szemmel tartásával készült mind az anyag kiválasztás, mind az ismeretközlés tekintetében.

A könyv hangtani részét *Kiricsi János* írta. Szerző külön-külön fejezetben tárgyalja a hangok fajait, tulajdonságait, a hangskálákat, a hang erősségét, színezetét és terjedését, valamint a hangvisszaverődés, illetőleg a visszhang törvényeit. Majd rátérve a hangforrásokra, kellő részletességgel foglalkozik a mindennapi életben leggyakrabban előforduló húros, pálcás, lemezes és rugalmas-hártyás hangszerekkel. Ez utóbbival kapcsolatban megismerteti a gramofon szerkezetének és működésének lényegét is. A szilárd testek rezgésén alapuló hangszerek után hasonló részletességgel tárgyalja a kellően elhatárolt levegőoszlop rezgésén alapuló hangszereket:

a sípokat (ajaksíp, nyelvsíp) és azoknak alkalmazását (orgona, harmónium, klarinét, tárogató stb.). Külön fejezet foglalkozik a rezonancia jelenségeivel, amelynek keretében bepillantást nyerünk a hegedűkészítés titkaiba is. A hangtani részt a hanghullámok találkozásáról és a mozgó hangforrásokról szóló fejezet zárja be.

A hőtan első része szintén Kiricsi János tollából került ki. A fizikának ebben az ágában is bőségesen akadnak olyan kérdések, amelyek a népet közelebből érdeklik. A hőmérséklet, a különféle hőmérők, a különböző halmazállapotú testek hőközta kiterjedése, az olvadás, fagyás, párolgás, forrás, a gázok cseppfolyósítása, a cseppfolyós levegő, a légköri lecsapódások, a hőforrások, valamint a hőt munkává alakító gépek (gőzgépek, gőzturbinák, motorok) mind olyan gyakorlati problémák, amelyek népművelési szempontból felette fontosak. És a szerző az adott kedvező helyzetet a rendelkezésre álló szűk keretek között igyekszik is kellőképpen kiaknázni.

A hőtannal kapcsolatban külön fejezet foglalkozik a fűtéssel. Ez a rész, — amelyet *Konek Frigyes* dr. írt — a fűtésről általában szóló bevezetés után beható részletességgel tárgyalja a szilárd, cseppfolyós és gáznemű tüzelőanyagokat, a különféle fűtőszervezeteket (kályhák, központi fűtőberendezések) és azoknak működését, továbbá a főző- és sütőkészülékeket, az ipari melegítést, valamint az elektromos fűtést.

A fénytannak *Vermes Miklós* dr. a szerzője. A könyvnek ez a legterjedelmesebb része három fejezetre tagozódik: I. A fény keletkezése. II. A fény útja és III. A fény felfogása. Az első fejezetnek igen érdekes a meleg és hideg fényforrásokkal foglalkozó része. Ez utóbbival kapcsolatban a laikus közönség által is könnyen érthető módon mutatja be a szerző a manapság annyira divatos színes fényreklámok (neoncső), valamint a börgyógyászatban ma már nélkülözhetetlen higanygőzlámpák (kvarclámpa) szerkezetét. Egyébként e fejezet keretébe tartoznak még a fényforrások erősségének, a fény mibenlétének, továbbá a színek problémájának (szírvány, színekpek) népszerű fejtegetései.

A II. rész a fénysugárral, a tükrökkel, a fénytörés törvényeivel, a lencsék képeivel és fajaival foglalkozik s ezeknek kapcsán természetesen megismérkedik az olvasó a vetítőgépek (mozi), a távcsövek és a mikroszkópium szerkezetével is.

A fény felfogása című fejezet első része a fényképezésről szól. Ez a mintegy 34 lapra terjedő ismertetés a fényképezőgép alkatrészeitől a fénykép kidolgozásáig felöleli a fotográfálás valamennyi mozzanatát, külön kitérve a színes fényképezésre és a fotográfálás néhány fontosabb alkalmazására is.

Nem kevésbé érdekes e fejezetnek a szemmel (a szem szerkezete, hibái, a színek látása, térbeli látás), továbbá a világítás alapelveivel (a megvilágítás erőssége, a jó világítás szabályai) foglalkozó része sem.

A könyvnek mind a három része bőven el van látva érdekes magyarázó ábrákkal és táblázatokkal. Az ábrák a szerzők eredeti rajzai, illetve eredeti fényképfelvételek.

A munkához a Természettudományi ismeretek I—IV. kötetéhez tartozó tárgy- és névmutatót is csatoltak a szerzők.

Ezt a könyvet is — miképpen a három előző kötetet — melegen ajánlom olvasóink szíves figyelmébe.

Nemsokára megjelenik az ötödik kötet is. Ez az elektromosságot fogja tárgyalni.

Budapest.

Barabás Tibor.

Tiboldi József: *Szavalókórusok*. Iskolák, dalárdák, leventék és műkedvelő egyesületek részére a legkiválóbb költők verseiből két füzet hazafias tárgyú szavalókórust szerkesztett Tiboldi József. A szerző vállalkozásával az úttörés és hézagpótlás nehéz munkáját végezte egy olyan műfaj érdekében, mely az énekkarokhoz hasonlóan, rendkívül alkalmas arra, hogy egy nagy érzésközösségbe és egy egységes nemzeti akaratba olvaszson sokakat. A füzetekben, melyek elemi, közép- és felsőfokú iskolákban egyaránt használhatók, tanítók, tanárok és karnagyok olyan segédeszközt nyertek, mellyel az ünnepélyek műsorát változatosabbá tehetik. Egy füzet ára 2.— P. Megrendelhető a szerzőnél: Pestszenterzsébet, Vas Gereben-utca 11.

Aus dem Rechenunterricht der Volksschule. Von pens. Lehrer J. Pósfai, Nitra (Slowakei). Freixemplar.

Szerző a népiskolai számolástanításról írt 33 oldalas könyvecskéjét díjtalanul ajánlja fel kartársainak és a tanügyi sajtónak. A nyilvánvalóan magyar szerző könyvecskéje tömören, világosan, vonzóan, tartalmasan megírt könyvecske. Megírására az készítette, hogy a számolástanítás eredményét nem tartja kielégítőnek. Közvetlen indítást P. Niehusnak a Päd. Magazin 115. sz. füzetében — az iskolaköteles korból kikerült ifjúság számolási készségének fogyatékosságairól — írott cikke adta.

Könyvecskéjében meggyőző erővel fejtegeti a számolnitudas és számolástanítás nagy gyakorlati jelentőségét. Hangoztatja, hogy a szemléleten alapuló, a tanulókat öntevékenységre készítő számolástanításnak sikeresnek kell lennie és a sokszor felpanaszolt „számérzék, számtelhetség hiánya”-nak igazi oka nagyon sokszor a tanító hibás módszeres eljárása. Ismerteti a népiskolai anyag módszeres feldolgozását, saját eljárását, amely nagyjából megegyezik a mi népiskolai tantervi utasításainkban foglaltakkal. Kívánja a hangos gondolkodást, hogy amikor számolás közben „a logika cserben hagy, a fül segítsen”. Hangoztatja, hogy a népiskolában a szemléltető eszközök állandóan kéznél legyenek. Az orosz számológépen és a Pythagoras tábláján kívül ajánlja a maga szerkesztette táblákat, amelyek rendkívül egyszerűek, házilag elkészíthetők. Ezek: 1. A métermértékek és pénz táblázata — a tízes számrendszer megértetésére, a felváltás és beváltás gyakorlására. 2. A helyi értékek táblázata — e helyi értékek megértetésére, a számok olvasásának, írásának gyakorlására. 3. Számoszlopok az összeadás és kivonás gyakorlására — a 20-as számkörben. 4. A köz. törtek szorzásának esetei és módjai. 5. A köz. törtek osztásának esetei és módjai. Az I. oszt.-ban a szorzást és osztást csak akkor kezdi tanítani, amikor a tanulók 10-ig már valamelyest összeadni és kivonni tudnak, de nem eggyel, hanem tízzel kezdve, mert sokkal könnyebb a gyermeknek meglátnia azt, hogy 10 gyermek 5 pár, mint azt, hogy 1 alma = 1×1 alma. A II. oszt.-ban is rendkívül fontosnak tartja az állandó szemléltetést. A különböző nevű számokat előbb átalakíttatja egyenlőnévű számokká és csak azután végeztet velük műveleteket. Az írásbeli kivonásban elveti az ú. n. osztrák módszert, a pótlást és csak elvevéssel számoltat (a kisebbitendő és kivonandó megnagyobbításával). Elítéli a mondva-csinált példákat és a számemlékezet túlterhelését. A szorzási feladatok megoldásában logikátlanságot nem tűr. A közönséges törtek tanításával alapozza meg a tízeses törtek ismertetését és a tízeses törtekkel való számolást. A közönséges törtekkel való számolásban kimerítő, szabályokat tanít; a szabályokat a tanulókkal alkottatja. Különös gonddal és sok útbaigazítással tárgyalja az elsőrangúan gyakorlati számolási feladatok — idő-

számítás, következtető számítások, százalék- és kamatszámítások — megoldásának módját. Az időszámításban keltekkel számoltat, hangoztatja és bizonyítja a százalékszámításnak napról-napra növekvő nagy jelentőségét. Kamat- és százalékszámítást már a népiskola III. osztályától kezdve kíván. A számtani példatárak szerzőitől megkivánja, hogy a számolási feladatokat ne műveletek, hanem csupán foglalkozási ágak és tárgykörök szerint csoportosítsák, alkalmat adva a műveletek vegyes alkalmazására és a tanulókat mindig gondolkodásra készítve. A naponkénti lelkiismeretes előkészülést a tanításra elengedhetetlennek tartja. Könyvecskéjének befejező részében gondolkodásra készítő módon elmondja, hogyan lehet és kell a ma még sokfelé dívó iskolai sűgásnak, kiszámított feladatok lemásolásának és segítséggel készült házi feladatoknak elejét venni és néhány kiváló tanuló nevelése helyett valamennyit lehetően egyformán magas szellemi szintre emelni.

A könyvecske egy lelkes pedagógus segíteni, javítani akarása, amely nekünk újat nem mond és ennek ellenére érdemes figyelmesen elolvasni, mert meggyőz bennünket eljárásunk helyességéről és egyben-másban gondolkodásra készítet.

Budapest.

Temesi István.

EGYESÜLETI ÉLET

Az Egyesület háza. Az egyesületi tagok tájékoztatására a következőket közlöm. A májusi közgyűlésen az Egyesület elhatározta, hogy az egyesületi házat tataroztatja. A tataroztatás ugyan pillanatnyilag nagy terhet ró a házalapra, de indokolttá tette a tatarozást az, hogy 60%-os adóelengedést nyerhetünk, ha a tatarozást még 1934-ben hajtjuk végre.

A tatarozási ügy lebonyolítására kiküldött bizottság megcsinálta a kiírást és több vállalkozót szólított fel költségvetés benyújtására. Három költségvetés érkezett be. A munkát a legolcsóbb, s egyben a legmegbízhatóbb vállalkozónak adtuk ki, aki a munkát szeptember havában el is végezte. A tatarozási munkával kapcsolatban egy helyiséget átalakítottunk *vendégszobává*, *fürdőszobává* és WC-vel, amelyet, mihelyst a berendezés kérdését meg tudjuk oldani, a vidéki kartársak rendelkezésére tudunk bocsátani.

A házalap vagyoni helyzetéről a következőkben számolhatok be:
Vételár 1932. dec. havában 80.000 P.

Ebből a vétel idején kifizettünk . . . . . 45.100 P

A hátralékos vételár fejében átvettünk egy 3000 dol-

láros hosszúléjártatú kölcsönt . . . . . 16.300 P

Fennmaradt az eladók követelése fejében . . . . . 18.600 P

Összesen: 80.000 P

Ma fennáll a dollárkölcsönből kb. . . . . 9.000 P

A vételhátralékból . . . . . 12.400 P

Összesen kb. 21.400 P

Adósságunk a ház vétele idején kitett kereken . . . 35.000 P-t,

ma a ház értékének kb. negyedét . . . . . 21.400 P-t.

Közben azonban a ház értéke a beruházásokkal (kályha, tűzhely, lépcsőház rendbehozatala, stb.) és a tatarozással kb. 3000.— pengővel emelkedett.

A jövőre vonatkozó tervek. Minthogy legsúlyosabb terhünköt, a vételárhátraléktól (évi 3—4000 P) csak 1938 végével szabadulunk meg, addig nagybbszabású jóléti terveinket félre kell tennünk. A jelen tanévben befolyó segélyekből, amelyekre az intézetektől ez idén is számíthatunk, berendezzük a vendégszobát, hogy azt minél előbb a kartársak rendelkezésére bocsáthassuk. Más beruházásra 1938-ig nem számíthatunk. Csak 1939 elején foghatunk a további tervek megvalósításához. A számbajöhető tervek közül egyelőre a következőkre gondolunk.

1. Az egyesületi tagok főiskolán tanuló gyermekeinek a segélyezése.
2. Az egyesületi tagok nyári üdülésének lehetővé tétele, megkönnyítése.
3. Egyesületi összejöveletek részére szolgáló helyiségek létesítése.

Amikor 1939-ben hozzáfogunk a ház jövedelmének jóléti célokra való felhasználásához, számításunk szerint nem fogja már más a házat terhelni, mint a dollárkölcsonnek mintegy évi 600 pengőt kitevő törlesztési részlete.

Ezt a részletet, valamint az adókat és a ház fenntartásának a költségeit számításba véve és előre gondolva arra is, hogy a tanulói hozzájárulást a VKM 1938 után már nem fogja engedélyezni, még mindig marad a ház jövedelméből kb. évi 2000—2500 pengő, amit megoszthatunk a fenti 1. és 2. pontban jelzett tervek végrehajtására.

1. A tanulók támogatására vonatkozó eredeti terveinket revideálni kell. Eredetileg arra gondoltunk, hogy a házban néhány szobát berendezünk internátusnak. Ez volna a leggazdaságosabb megoldás. Ámde megfontolandó az, hogy a tagok Budapesten tanuló gyermekeinek a száma annyira változhatik, hogy az egyik évben esetleg egy sem akadna, a másikban azonban lehet annyi, hogy nem is tudnók mind elhelyezni. A másik szempont pedig az, hogy lehetnek olyanok az igényjogosultak közt, akik nem Budapesten végzik tanulmányaikat, hanem valamely vidéki főiskolán, ahol természetben segélyt nem adhatunk.

2. A nyári üdültetés kérdését úgy lehetne megoldani, hogy üdülőhelyeken (Balaton, Mátra, stb.) egy-két szobát egész nyárra kibérelnénk és oda beutalnánk az igénylőket bizonyos elvek alapján.

3. Az egyesületi összejöveletek számára szolgáló helyiséget abból az épülettől lehetne csinálni, amely jelenleg műhelynek van kiadva. Ezt át lehetne alakítani céljainknak megfelelő módon, s gyülekezési helyiségen kívül lehetne ott könyvtári és múzeumi helyiséget is csinálni, ahol a magyar tanítóképzés történetére vonatkozó tárgyakat lehetne elhelyezni. Ezzel kapcsolatban hívom fel az intézetek igazgatóinak és minden kartársnak a szíves figyelmét arra, hogy jó volna már most az egyes intézetek történetére vonatkozó emléktárgyakat, nyomtatványokat, képeket, stb. összegyűjteni, hogy amikor a múzeum terve megvalósulhat, az anyag már együtt legyen.

Kérés az intézetek igazgatóihoz. Jóléti terveinket csak úgy tudjuk végrehajtani, ha azokat a terheket, amelyek a házat még terhelik, minél előbb le tudjuk rázni. Mivel a csökkentett tanulói díjak eredeti számításainkat megdöntötték, kénytelenek vagyunk az intézetek további támogatását kérni. Terveinket annál hamarabb tudjuk végrehajtani, minél nagyobb segélyezésben részesül a házalap. Azért tisztelettel kérem újból az inté-

zeteket, rendezzenek ez idén is a házalap javára intézeti hangversenyeket, előadásokat, hogy ez idén is legalább annyi segílyt kaphasson a házalap, mint az előző évben.

Dr. Lux Gyula
házalapvezető.

Taggyűlésünk. Jegyzőkönyv, mely felvétellett a T. I. T. O. Egyesületének 1934. okt. 15-én a bpesti VII. ker. m. kir. áll. tanítónőképző-intézetben megtartott taggyűléséről. Jelen vannak: Frank Antal dr. elnökle mellett Schwarz Károly, Pócza József, Halmos Péter (Győr), Jaloveczky Péter, Pál Lajos (Nagykörös), Májer Rezső (Szeged), Ferenczi István, Lechnitzky Gyula, Kerner M. Lucia, Horváth M. Beáta (Zsámbék), Szeif Donatilla, Windsauer Gizella, Kaufmann Kinga; Papp M. Rogella, Simon M. Metilla, Varga M. Rafaela (Székesfehérvár); Pittner M. Alojzia (Miskolc); Emmert P. Klotild, Nagy Perpétua, Széplaki Klára; Novák M. Lukrecia, Mészáros M. Ella, Takáts M. Frida; M. Putz M. Ilona, M. Virág M. Margit, Deméné Wunder Ilona, Dr. Simonyi Kálmánné, Jaloveczky Péterné, Ibererné P. Olga, Ruisz Márta, Vécsei Zoltánné, Váradi József, Kristócsák Lajos, Rátkey Kálmán (Cinkota), Budaváry László, Kiss József, Frigyes Béla, Kaposi Károly, Árpássy Gyula (Esztergom), Temesi István.

Elnök üdvözölve a megjelenteket és különös szeretettel köszöntve a vidékről érkezett kartársakat, közöttük a nagy számban megjelent kedvesnővéreket, a tagértekezletet megnyitotta. A vidéki kartársakat kérte, hogy intézeteikben a tagértekezleteken minél nagyobb számban való részvételnek propagandát csináljanak.

Az elnök megnyitója után *Szalatsy Richard*: „A gyakorló-iskolai tanító szerepe és helyzete a tanítóképzés szolgálatában” c. előadását tartotta meg.

Az előadáshoz többen szóltak hozzá.

Lechnitzky Gyula: méltatta a gyak.-isk. tanítók rendkívüli nagy fontosságát a gyakorlati kiképzésben. Szerinte a pedagógia tanára és a gyakorló-iskola tanítója között körülbelül az a viszony áll fenn, ami a kritikus és a művész között. Mindkettő munkája egész embert kíván. Az elméleti fejtegetések az élő példa sugalló hatása nélkül mit sem érnek. És mivel a gyakorló-iskolai tanító munkáját oly igen fontosnak és értékesnek tartja, a gyakorló-iskolai tanítók számára — anyagiakban és erkölcsiekben egyaránt — a tanítóképző-intézeti tanárokkal teljesen egyenlő értékű elbánást kér. Különösen értékesnek tartja előadó javaslatának a szakvizsgára vonatkozó részét. Helyesli az elemi iskolai igazgatói, iskolalátogatói és gyak.-isk. tanítói állások betöltésére képesítő szakvizsgákat. Úgy véli, hogy azok az ossztanítóságot fokozottabb mértékben készítenék ön- és továbbképzésre. Ismételten hangsúlyozta a gyak.-isk. tanítók különös megbecsülésének szükségességét.

Mayer Rezső (Szeged): Örömmel fogadja el előadó javaslatát. Kívánja azonban, hogy a jelöltek a szóbanforgó szakvizsgát az országos tanárvizsgáló bizottság előtt tegyék le, amely bizottság a vizsgák idejére tanítóképző-intézeti tanárokkal kiegészítendő.

Ferenczi István (Budapest) megköszöni előadónak nagy körültekintéssel és fáradtsággal készült tanulmányát és határozati javaslatát, azután *Lechnitzky Gyula* mély megértését, amely fokozottabb munkára és a nagy munkában való kitartásra sarkal. A határozati javaslatot örömmel elfogadja. Szűkebbkörű bizottság kiküldését javasolja, amely a kir. főigazgatósággal egyetértésben az előterjesztett tanulmányban foglaltakat és ha-

tározati javaslatot memorandumba foglalná, hogy azután az elnökség azt illetékes helyen előterjeszthesse.

Elnök Ferenczi István javaslatát elfogadja. Indítványára, a memorandumot szerkesztő bizottságba az elnök, a bpesti alelnök, a főtitkár, Temesi István és Ferenczi István küldetett ki. Elnök továbbá kijelenti, örül, hogy a szóbanforgó probléma ide került. A gyak.-isk. tanítók munkáját ő is rendkívül fontosnak tartja és mindent elkövet, hogy helyzetükön könnyítsen. Már eddig is, elnöki tiszteből kifolyóan, megbízás nélkül a gyak.-isk. tanítók régi és méltányos kérelmeinek teljesítése érdekében eljár, sajnos eredmény nélkül. De azért a munkát nem hagyja abba. Ezt a kérdést napirenden tartja, amíg mindenki átérzi, hogy itt valamit tenni kell és tenni fognak. Állást foglal a gyak.-isk. tanári cím mellett. Ebből kára senkinek sem lenne, a tanítóképzés ügyének pedig határozottan előnyére válnék. Egy csapásra megszűnnék az a fonák helyzet, amelyben gyakorló-iskolai tanítóink ma vannak. Azután legalább némiképen elismertelnék fontos és felelősséggel járó nagy munkájuk. Mert a gyakorló-iskolai tanító nagy munkát végez, nagy az elfoglaltsága és bár nincsen olyan magas formai képzettsége, mint a tanítóképző-intézeti tanárnak, minőségileg olyan munkát végez, mint az; mennyiségileg pedig többet. Nap-nap után, tekintettel a hospitálókra, négy-öt órán keresztül, nagy idegfeszültséggel kell dolgoznia. Munkáját egyenrangúnak tartja minden más tanár munkájával, amely a növendékekre nézve sokszor döntő jelentőségű. A gyakorló-iskolai tanítók jelenlegi képesítését is értékesnek tartja, mert akik azt megszerezték, tanúbizonyságot tettek arról, hogy szorgalmasan képezték magukat és sokat dolgoztak. Nem diploma, hanem arravalóság és munkateljesítmény szerint ítéli meg az emberek munkáját. A gyak.-isk. tanítók kérelmeit magunkévá kell tennünk; a gyak.-isk. tanítói állást újból kívánatossá kell tenni, különben nem lesz megfelelő utánpótlás és a tanítóképzés színvonala alászáll. Ma, amikor szép elméleteink vannak, a gyakorlat azonban szörnyen messze van az elmélettől, elsősorban az elméletet a gyakorlatba átültető gyakorlati pedagógusokra van szükség. Az elmélet megvalósításában a jó gyak.-isk. tanító nagyon sokat segíthet. A tanítóképzőkben az elmélet és gyakorlat összhangja jó gyakorló-iskolai tanítók nélkül nem lehetséges. Ők adnak a tanári munkának hitelt. A tanítóképzés elsőrangú érdeke, hogy a gyak.-isk. tanítók 100 százalékgig megállják a helyüket. Ezt azonban csak akkor várhatjuk, ha munkájukat erkölcsileg és anyagiilag egyaránt, megfelelően értékeljük. Előadónak gondos és körültekintő tanulmányáért hálás köszönetet mond.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta. K. m. f. Frank Antal dr. s. k. elnök, Erdélyi Olga s. k. titkár.

H Í R E K.

Tanulmányi versenyek. A felsőkereskedelmi iskolai tanulók V. országos tanulmányi versenyének megnyitása október 3-án volt, a miniszterelnök fővédnöksége, a kultusz és kereskedelemügyi miniszterek, a főpolgármester, a székesfőváros polgármestere és a Kereskedelmi és Iparkamara elnökének védnöksége alatt. Mint mindig, az O. Ker. és Ip. Szöv. rendezte, ez alkalommal a nemzeti munkahét keretében. A díszes közönség között ott láttuk a minisztériumok, a TESz, a különböző társadalmi egyesületek képviselőit. Ott volt a Tanítóképzői Ügyosztály főnöke, dr. Bernát Géza min. tanácsos. Az ünnepélyt dr. Szily Kálmán államtitkár nyitotta meg elragadó beszéd kíséretében. Utána a tudományos, társadalmi, kereskedelmi élet kiváló vezérégyéniségei beszéltek. — A versenyen 46 intézet 76 növendéke vett részt. Három tárgyból egy-egy 300, 200, 100 pengős fődíj és sok kisebb díj volt. A verseny záróünnepélye hasonló ünnepi keretek között zajlott le október 26-án. A díjakat Tormay Géza dr., ker. min. államtitkár osztotta ki. 34 testület és cég ajánlott fel a versenyzőknek állást, némelyik többet is és ha bármilyen ellenvetést is lehetne a tanulmányi versenyek ellen tenni, e legutóbbi tény, hogy t. i. a mai nehéz időkben általuk álláshoz juthat az iskolák végzett tanulóinak egy része — pártfogó nélkül, már eléggé igazolja a versenyek jogosultságát.

Ugyancsak tanulmányi verseny, *matematikai és fizikai tanulóverseny* volt az Eötvös Lóránd matematikai és fizikai társulat rendezésében október 13-án azok számára, akik ez évben tették le az érettségi vizsgálatot. (E. R.)

Margitvirágok. Ifjúsági folyóirat. Szerkeszti a Redemptorissza Szerzetesnök budai tanítónőképző-intézetének Szent Margit Önképzőköre. Megrendelhető ugyanott, az intézet címén: Budapest, I., ker. Szent Imre herceg-útja 5—7.

Pályázat tanítóképző-intézeti tanári állásokra. A sárospataki református tanítóképző-intézetnél betöltendő egy történelem-földrajz, továbbá egy ének-zene szakos rendszeresített, államilag egyenlő javadalmazású helyettes tanári állásra november 15-i határidővel pályázat hirdettetett.

A Mária Dorothea Egyesület Tanítónői Szakosztálya október 28-án d. e. 11 órakor a m. kir. áll. óvónőképző-intézetben (VII. k., Rózsák-tere 7.) ülést tartott. Programja a következő volt: 1. Himnusz. Énekli az Intézet ifjúsága. 2. Berta Ilona elnöki megnyitót mond. 3. Végh József igazgató „A magyar óvónőképzés multja és jelene” címen tart előadást. 4. Legányi Ilona és Gyöngyössy Erzsébet mintaóvónők: Kisgyermekkel mutatnak be foglalkozásokat. 5. Kórody Jolán IV. éves növ. alkalmi költeményt ad elő. 6. Rákóczi megtérése. Énekli az Intézet ifjúsága. 7. Elnöki zárszó. 8. Hiszekegy. Az énekkart Bató László dr. tanár vezényelte. A gyűlés után Komárnoky Gyula int. tanár vezetésével megtekinthető volt az intézet kézimunka kiállítása.

Előadások. *Kirchner Béláné* ny. tanítóképző-intézeti tanár a Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága munkájának keretében f. évi november hó 8-án *A nő nevelő munkája* címen előadást tartott. — *Dr. Frank Antal* Fordulópontok az ifjúság életében címmel a Magyar Paedagógiai Társaság október 20-i ülésén előadást tartott.

Sarudy Ottó síremlékére beérkezett adományok elszámolása. A beérkezett és a Magyar Tanítóképzőben nyilvánosan nyugtázott adományok összege 555.80 P. A kiadások összege 439. 12 P.

A maradvány tehát 116.68 P, az időközi kamatok 23.76 P, összesen 140.44 P.

Az emléktáblát *Szabó József* (Miskolc) kartársunk mintázta, bronzba öntésével és felállításával *Schima Bandi* győri iparművészt bíztuk meg.

A bevételek és kiadások részletes elszámolása a következő.

Bevételek:

1. Jankó László (Győr)	10.—
2. Tan. képzőint. kir. főig. tisztv. kara	30.—
3. Kiss József (Budapest)	10.—
4. Izr. Tanítóképző-int. tanári testülete	30.—
5. Áll. Tanítóképző-int. tanárai Nyíregyháza (Ehrlich 1.—, Téger 1.—, dr. Tóth 1.—, Orbán 1.—, Dohanics 1.—, Lakatos E. 1.—, Horváth 1.—, Lukács B. 3.—)	10.—
6. Áll. tanítóképző-int. tanárai (Baja)	15.30
7. Áll. tanítóképző-int. tanárai (Győr)	18.—
8. Izr. Tanítónőképző-int. tanárai (Miskolc)	30.—
9. Miklós Ida (Szarvas)	10.—
10. Bpesti II. ker. áll. tanítónőképző-int. tanárai	24.—
11. Kőszegi áll. tanítóképző-int. tanárai	20.—
12. Krausz Lajos (Győr)	2.—
13. Varga Béla (Győr)	3.—
14. Bpesti I. ker. áll. tanítóképző-int. tanárai	11.—
15. Pápai ref. tanítónőképző-int. tanárai	10.—
16. Jászberényi áll. tanítóképző-int. tanárai	15.—
17. Soproni ev. tanítóképző-int. tanárai (Bognár 1.—, Ihász 1.—, Lenky 1.—, Matheider 1.—, Mechle —.50, Rozsonдай 2.—, Sass 1.—, Hamar 10.—)	17.50
18. Kiskunfélegyháza áll. tanítóképző-int. tanárai	15.—
19. Sárospataki ref. tanítóképző-int. tanárai	30.—
20. Fábíán Erzsébet (Győr)	10.—
21. Dr. Boleratzky Gyula (Zalaegerszeg)	5.—
22. Áll. tanítónőképző-int. tanárai (Cinkota)	50.—
23. Tálos József (Balatonfüred)	4.—
24. Buna István (Nyíregyháza)	2.—
25. Máti s Béla (Nyíregyháza)	3.—
26. Ref. Tanítóképző-int. Nyíregyháza (dr. Ferenczy K. 2.—, Szél Júlia 2.—, Nagy Vilmos 2.—, Nyulassi Imre 1.—)	7.—
27. Takáts Endre (Győr)	3.—
28. Ev. tanítóképző-int. tanárai (Miskolc)	15.—
29. Györffy Imre (Kömlöd)	5.—
30. Kecskeméti ref. tanítónőképző-int. tanárai (Pimper E. 5.—, dr. Victor E. 4.—, Horváth I. 3.—, Öllös S., Kerekesné, Lovass L. 2—2 P)	18.—
31. Pápai áll. tanítóképző-intézet	8.—
32. Debreceni ref. Kollégium tanítóképzője	10.—
33. Csurgói áll. tanítóképző-int. tanárai	17.—
34. VII. ker. áll. tanítónőképző-int. tanárai	34.—
35. Kiss Károly (Hódmezővásárhely)	2.—

36. Balázs Béla (Orosháza)	5.—
37. Debreceni ref. tanítónőképző-intézet	25.—
38. Jankó László gyűjtése a Pápán 30 év előtt végzett növendékek találkozóján, koszorúmegváltás címén, 1934. aug. 7-én	22.—
Összesen	555.80 P

Kiadások:

1. A gipsz-modell szállítása Győrbe	5.50
2. Schima Bandinak a tábla öntéséért és felállításáért	228.40
3. Szabó Józsefnek útiköltség Pápára	25.60
4. Szabó József tiszteletdíja	100.60
5. Meghívók és portóköltségek	20.18
6. Koszorú és szalagért	31.—
7. Postaköltség a gipsz-modell visszaszállításáért	2.84
8. A gipsz-modell bebronzolásáért és a keretezésért	25.—
Összesen	439.12 P

Bevételek összege	555.80 P
Kiadások összege	439.12 P

Maradvány 116.68 P

Időközi kamat 23.76 P

Összesen 140.44 P

A fennmaradt 140.44 P összeget a TITOE házában teendő Sarudy Ottó-alapítvány céljára Pócza Józsefnek, az egyesület pénztárosának adtuk át. Ugyancsak neki adtuk át az emléktábla gipsz eredetijét, bebronzolva és keretezve, hogy ezt, mint tiszteletbeli tagjának emléket, az egyesület őrizzé.

Budapest, 1934. november hó 2-án.

Barabás Tibor s. k.

Kiss József s. k.

Az elszámolást a mellékelt nyugtákkal együtt átnéztük és helyesnek találtuk.

Budapest, 1934. nov. 9.

Csukás Zoltán s. k.

Farkasdy Zoltán s. k.

Nyugtátvány 140.44 P, azaz egyszáznegyven pengő és 44 fillérről, mely összeget Kiss Józseftől, mint a Sarudy Ottó emléktáblára adományozott összeg maradványát, Sarudy Ottó nevére létesítendő alapítvány céljára a TITOE számára felvettem.

Budapest, 1934. nov. 7. — Pócza József s. k. egyesületi pénztáros. P. H.

Átvételi elismervény. A TITOE egyesületi háza részére átvettem Sarudy Ottó sírboltjára helyezett bronz-emléktábla gipsz-modelljét, bebronzolva és keretezve.

Budapest, 1934. nov. 8. — Pócza József s. k., az egyesületi ház gondnoka.

A jugoszláviai és csehszlovákiai magyar tanítóképzés. A Jövő Utjain c. pedagógiai folyóiratban *Kerek Péter* a jugoszláviai, *Gábris F. György* pedig a csehszlovákiai magyar tanítóképzésről írt rövid ismertetést. A belgrádi szerbnyelvű tanítóképző-intézetben, annak párhuzamos osztálya gyanánt, ebben az évben megnyílt a magyar nyelvű első osztály. Egyelőre kevés a növendékek száma, miután az osztály felállítása késétt és az csak októberben nyílt meg. De oka a kicsiny létszámnak az is, hogy a szegénysorsú tanulók nem képesek a tandíjat és az internátusi díjakat megfizetni, a magyar társadalom akciója az új magyar tanítónemzedék nevelésére, pedig most van még szervezés alatt. A magyar tanítóképző tanterve azonos a jugoszláv állami tanítóképzők tantervével. A tanítóképzőbe négy középiskola elvégzésével, úgynevezett „kis érettségi” vizsgálat letételével lehet pályázni. Növendékeket csak korlátozott számmal vesznek fel. Polgári iskolából azonban nem lehet tanítóképzőbe jutni. A tanítóképzés ötévfolyamú. Az internátusi bennlakás minden tanulóra kötelező. A tanítás anyaga modern, különös tekintettel vannak a gyakorlati ügyességekre és a mezőgazdasági ismeretekre. Minden tanítóképzővel, még a belgráddal is, kisebb mintagazdaság van kapcsolatban, melyben mező- és kertgazdaság van. A magyar osztályban, a szerb nyelvet és történelmet kivéve, minden tárgyat magyarul tanítanak. — Az új szerb tanítók kinevezésénél az az elv érvényesül, hogy a kezdő tanító tanyai vagy falusi iskolában kapjon alkalmazást, s csak később, mintegy előmenetelként kerülnek be a városokba. Az utolsó években igen sok tanítónőt neveztek ki, úgyhogy a működő tanítónők száma meghaladja a létszám 50%-át, holott ez néhány év előtt mintegy 30% volt. Ezért a tanítóképzőkbe az idén nem volt szabad és előreláthatólag jövőre sem lesz szabad leányokat felvenni. Így, sajnos, elesett a magyar osztály is igen értékes növendékektől.

Csehszlovákiában a magyar tanítók képzéséről az állami koedukációs tanítóképző-intézetek magyar párhuzamos osztályai gondoskodnak. Csehszlovákiában a tanítókat elég jól fizetik, azért igen sokan tödülnek a tanítói pályára, melyen nagy túltermelés állt elő, végzett magyar tanítóknak is. A tanítóképzők négyosztályosak. Van ezenkívül középiskolai érettségi vizsgálatot tettek számára egyéves tanfolyam (abituriens kurzus). Magyar tanítók képzésére Pozsonyban mindkét intézmény fennáll az állami képzőkhöz kapcsolva, azonkívül az Orsolya-rend pozsonyi zárdájában is van tanítónőképző. A négyosztályos képzőkbe négy középiskolával lehet bejutni. Felvételi vizsga van. A képző a negyedik évfolyam után érettségi vizsgával zárul, melynek anyaga a rendes érettségi vizsgálati tárgyakon kívül a pedagógia (történet, lélektan, tanügyi tudnivalók). A tanítói oklevél egyaránt képesít állami, községi vagy felekezeti iskolában való tanításra, de a vizsgálat letétele után 2 évi gyakorlat és utána végső képesítő vizsgálat letétele szükséges a tanítói kinevezéshez. A tanfolyamokra egy évig kell az érettségi vizsgálatot tetteknek járniok. A felvétel zenei képességhez van kötve, nagyon sokan pályáznak a pozsonyi ilyen magyar tanítóképző tanfolyamokra. A jelentkezők közül évenként 30 fiút és 10 leányt vesznek fel. A kurzus befejezése után magyar nyelven a pedagógiai tárgyakból, magyar nyelvtanból és egészségtanból kell vizsgát tenni. A két évi gyakorlat és utána befejező vizsgálat letétele rájuk is kötelező. — Mindezekben kívül van még egy úgynevezett külső (externista) tanítóképesítési mód. Ez olyan magánúton való végzésfele. Ennek a vizsgája két részből áll. 1. Az érettségizettek zenéből, tanítástanból, rajzból, az érettségivel nem rendelkezők — de legalább négy középiskola feltétlenül szükséges — ezen kívül a középiskola nyolc osztályának anyagából vizsgáznak,

latint, franciát és görögöt kivéve. Utána a jelentkezőknek gyakorlati tanítást kell tartaniuk. 2. Az érettségizetteknek pedagógiából (történet, lélektan, tanügyi ismeretek, magyar nyelvtan és egészségtan), az érettségi nélkülieknek ezen felül a rendes érettségi tárgyakból kell a második vizsgálatot letenni. Ezekre is áll természetesen a 2 évi gyakorlati idő. Az idei nyáron ez utóbbi vizsgákra 170 magyar jelölt jelentkezett. Az iskolaügyi minisztérium állítólag azt tervezi, hogy minden más tanítóképzést beszüntetve, érettségi vizsgálat után két éves pedagógiai akadémia elvégzéséhez köti a tanítói oklevelet.

Irodalmi figyelő. Fekete József: Grundtvig, Észak legnagyobb nevelője. (Pestvármegyei Népművelés, 1934. november hó.) — Németh Sándor: Adomák Mátyás királyról. (U. ott.) — Drozdy Gyula: A lengyel—magyar kultúrkapcsolatok kiépítése a népiskolában. (Néptanítók Lapja 1934. nov. 1.) — Csekő Árpád: A hajcsövesség. (U. ott.) — Váradi József: Magyar életbölcsélet. (Magyar Szövetkezés, 1934. évi 16. sz.) — Rozsondai Károly: Az elszakított országrészek magyarjai. (Soproni Hírlap, 1934. okt. 25-i száma.) — Dr. Csada Imre: Hogyan tarthatók emlékeztetben az elektromos egységeknél szereplő váltószámok. (Fizikai és Kémiai Didaktikai Lapok, 1934. V. évf. 1. szám.) — Dr. Jelitayné Lajos Mária dr.: Prescott A.: A tanítóképzés reformja című tanulmányát ismerteti. (A Jövő Utjain, 1934. júl.—okt. szám.)

Székioglaló. Dr. Wagner János ny. tanítóképző-intézeti főigazgató november hó 17-én tartja meg székioglalóját a Magyar Paedagogiai Társaságban. Az előadás címe: Az érdeklődés fokozása a természetrajz tanításában.

A Gyermekek c. folyóirat, mely több, mint negyed százada áll a magyar gyermektanulmányozás és nevelésügy szolgálatában, az 1934. évvel *Wessely Ödön és Cser János* szerkesztésében *A Gyermekek és az Ifjúság* címen jelenik meg. A Magyar Gyermektanulmányi Társaság új vezetősége alapítója, *Nagy László* elévülhetetlen célkitűzéseire hiven, a megnehezült viszonyok ellenére is folytatni kívánja elődeinek a magyar nemzetnevelés érdekében kifejtett nélkülözhetetlen munkásságát. Közönyében a nemzetközi viszonylatokban is ismert „A Gyermekek és az Ifjúság”-ban, főképen a legújabb magyar gyermekeken megejtett vizsgálatok s pedagógiai kísérletezések eredményeiről számol be és e mellett *Irodalom* rovatában eleven képet nyújt a szakbavágó külföldi eredményekről is. Különösen a gyermektanulmányt vezető kartársak lelhetnek a közleményekben kitűnő segítséget. Évi előfizetési díja 5 pengő, mely postán vagy csekken is beküldhető (Magyar Gyermektanulmányi és Gyakorlati Lélektani Társaság, Budapest, VIII., Mária Terézia-tér 8., csekk száma: 35.557). Mutatványszámot kívánatra szívesen küld a kiadóhivatal.

Nyugtázás. Tagdíjat fizetett 1933. I. felére: Lovass L. — 1934-re: Skersil M., Szabolcs J., Juhász I. — Előfizetett a folyóiratra: Bpest IV. rk. tnőkp. (1935), Bpest II. ker. rk. tnőkp. (1934. II. 1935.) — Befizetés a Tanárok Házára: Miskolc ev. tkp. 200 P., Esztergom rk. tkp. 73.50 P. Budapest, 1934. nov. 8. Pócza József pénztáros.

Felélős szerkesztő és kiadó: Kiss József.